

☀ ☁ ☂

— pakten med alt levende 99

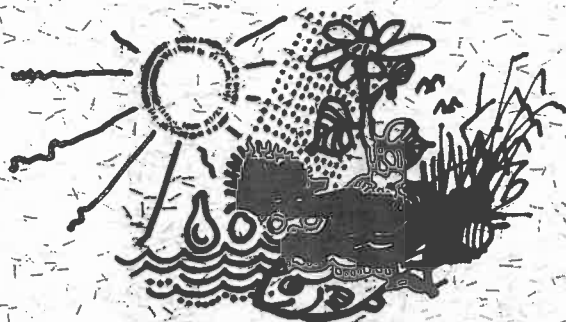

☀ ☁ ☂

A. FREDVÅG 82. (LITET UTKAST AV ÅRSRING 1971)

SMA-
SKRIFT 5.

SAMLING O SKAPER VERKET

SAMLING OM SKAPERVERKET

OPPROP

Gud skapte — og det var såre godt. Også før mennesket kom inn i bildet. . .

Naturen har egenverdi fordi Gud har skapt den — og ikke bare fordi den er gavnlig for mennesket. Den verdi som delene har, går igjen i helheten i naturen. Økologien forteller om en fint sammensatt balanse, som ikke må røkkes dersom livet skal bestå.

I dag lider naturen større overlast enn noensinne. Mennesket skalter og valter med den etter eget forgodtbefinnende — istedenfor å forvalte den til Guds ære og helhetens beste.

Som kristne bør vi besinne oss på denne situasjon, siden vi som mennesker er satt til å «dyrke og vokte hagen». Mer enn noengang er det nå nødvendig med en

SAMLING OM SKAPERVERKET.

Hensikten med dette oppropet er ikke å skape noen ny naturvernorganisasjon. Vi ønsker å samle vårt arbeid framover langs to linjer: INFORMASJON og INSPIRASJON. Omfanget vil avhenge av den oppslutning vi får på dette utspill.

Kirsti Birkeland, Oslo — Gunnar Breivik, Oslo — Sigve Dagsland, Oslo — Øyvind Dahl, Stavanger — Randi Bojer Godal, Bærum — Nils Magnar Grendstad, Bergen — Tor Grønvik, Hurdal — Reidar Halgunset, Orkdal — Eva Forsell Halaas og Vidar Halaas, Risøya — Hans Petter Hanssen, Rissa — Alfred Hauge, Stavanger — Inger Heiberg, Bærum — Astri Hognestad, Oslo — Tor Holtan-Hartwig, Oslo — Jostein Landrø, Berkåk — Roy Nordbakke, Alta — Harald Olsen, Bø i Telemark — Odd Osnes, Stavern — Hans Eivind Risse, Oslo — Knut Gunnar Sellevold, Hjelmeland — Axel Smith, Asker — Knut E. Sparre, Oslo — Ole Jakob Stakkestad, Stokmarknes — Lyder Johs. Verne, Finnsnes — Egil A. Wyller, Oslo — Oddvar Øieren, Elverum — Sverre og Bodil Aalvik, Alta — Hans Eirik Aarek, As.

Om du vil støtte dette initiativet, kan du sende ditt bidrag — stort eller lite — til

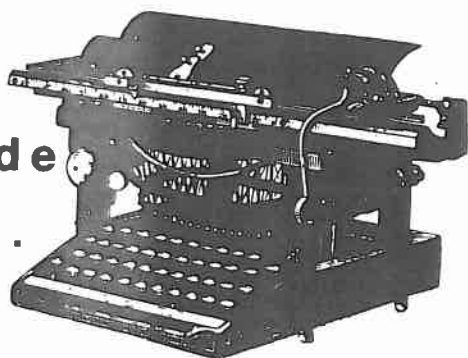
SAMLING OM SKAPERVERKET

Lundheim, 4460 MOI

Postgirokonto nr. 584 98 64.

OBS: Du kan selvsagt yte støtte på annen måte enn med penger; ved personlig innsats i en eller annen form.

I skrivende stund ...

I Småskrift 1 - Moder Jord - sier professor Egil Wyller er sted:

"Det er beklagelig bemerkelsesverdige hvor lite naturnerspektivet er tilstede i Landstads salmebok. Når 'solens skjønne lys og prakt' rent unntagelsesvis får komme til orde, så er det kun fordi den 'har ført sitt løp til ende'.

Dette gjelder vel ikke bare salmeboka, men forkynnelsen som helhet. Dette til tross for at Gud har opprettet en pakt mellom seg og mennesket 'OG ALT LEVENDE SOM ER HOS DERE' (1. Mos. 9, 12).

Vi tror at Småskrift 5 er svar på et behov: Mange er i tvil om hvordan dette med skaperverket skal settes inn i et helhetsperspektiv i forkynnelsen. Hovedinnholdet i småskriftet er resultatet av et langvarig arbeid med tema-gudstjenester og forkynnelse av skaperverk og forvaltning. Ved å gi ut dette stoffet, håper vi å kunne yte hjelp til dem som vil arbeide videre med den kristne skapertanke og Bibelens naturforståelse.

Noe av innholdet i småskriftet er blitt til ut ifra en litt annen synsvinkel. En gruppe har arbeidet med spørsmål omkring 'den indre og ytre økologi', noe som har resultert i artikler som 'Vandringsfolket', 'Kristen meditasjon' og 'For verdens liv'.

Siden disse to temaene utfyller hverandre så godt som de gjør - og gir oss impulser til et helhetsperspektiv - har vi tatt med begge i samme heftet.

Så håper vi at dere som får dette småskriftet i hende, vil være med å spre disse tankene til andre.

Skriv også gjerne til oss dersom dere har utfyllende tanker om tingene. Vi er takknemlige for enhver impuls til den videre drøfting av disse viktige spørsmål !

Når det er sagt, så bør det også understrekes at småskriftet ikke egner seg særlig godt som debattforum; dertil er det for lenge mellom hvert nummer. - Om noen vil ta diskusjonen opp direkte med dem som har skrevet innleggene, så tar vi nedenfor med navn og adresse på bidragsyterne. Det gir oss samtidig anledning til å takke hver enkelt hjertelig for det arbeid de har nedlagt i artiklene !

B I D R A G S Y T E R E :

Åslaug Styve
Pilestredet 51, Oslo 3

Jo Gjessing
Haugboveien 10, 1375 Høen

Olav Wikse
Ø. Flatåsvei 27 C,
7079 Flatåsen

Finn Kvarving
2636 Øyer

Axel Smith
Bleikerfaret 81,
1370 Asker

Roar Strømme
5890 Lærdal

Randi Bojer Godal
W. Wilhelmsens vei 14 A
1347 Hosle

Karen Sidsel Solberg
Hager, 2840 Reinsvoll

Øystein Falck-Hansen
Ohnstad, 5745 Aurland

I L L U S T R A S J O N E R

A n d e r s F æ r e v å g

ANSVARLIG FOR DETTE NUMMER:

Hans Petter Hanssen

SMÅSKRIFTETS ADRESSE:

Samling om skaperverket,
Karin Kristiansen,
Lundheim, 4460 Moi.

Skal landet visne?

av
Hans Petter Hanssen

"Hvorfor vender alltid kirka det døve øret til når en nødlidende natur roper om hjelp?"

Slik lød åpningsorda til temagudstjenesten i Kvikne kirke sommeren 1981 - i forbindelse med Innerdalsvandringen 'med øret mot jorden'. Gudstjenesten hadde som tema 'Jorden er Herrens', og var i sin helhet et forsøk på å svare på den utfordring som lå i innledningsspørsmålet. Hvorfor har ikke kirken tatt skaperverkets parti i en tid da 'naturen lider større overlaster enn noensinne'? Hvorfor har ikke vi som kristne satt forvaltningen av skaperverket like høyt som forvaltningen av evner, tid og penger? Hvorfor har ikke Bibelens natursyn fått sin rettmessige plass i forkynnelsen, slik at det kristne budskap har fått lyde fulltonende og helt?

Dypest sett ligger vel årsaken i at mennesket ved sin synd har kommet på avstand både ifra Skaperen og ifra skapningen. Denne underlige, men logiske sammenheng har profeten Hoseas oppdaget når han sier:

"Det er ingen sannhet og troskap og ingen gudskjennskap i folket. De sverger og lyver, myrder og stjeler, bryter ekteskapet og farer med vold; bloddåd følger på bloddåd. DERFOR SKAL LANDET VISNE, OG ALLE SOM BOR DER TÆRES BORT; BADE MARKENS DYR OG HIMMELENS FUGLER, SELV FISKEN I HAVET SKAL UTRYDDES." (Hosea 4).

Når vi hater vår bror, så vil vi uvegerlig komme til å hate resten av skapningen. Og hva ser vi i dag? Dansen rundt Gullkalven går livligere enn noensinne. Vi sverger til den materialistiske tenkemåte, hvor naturen bare er til som forråds-kammer for mennesket. Vårt forvalteroppdrag går ikke lenger ut på å verne om liv - men er blitt redusert til et spørsmål om kroner og øre, prognoser og 'kalle kyler'. Naturen er for det moderne menneske DØD MATERIE, og de kristne har vel i altfor høy grad blitt påvirket av dette syn.

Da kommer vi også i skade for å lese Guds Ord med skylapper på, og tolke bibelvers etter eget forgodtbefinnende. Det kan vanskelig finnes noen annen forklaring når enkelte står fram etter 30 års prestetjeneste og innrømmer at de aldri har forkynt naturens eget verd og sammenhengen mellom skaperverk og frelsesverk. Eller når begrep som 'råde over' blir brukt som påskudd for å kunne gå fram med herskersinn og ikke med tjenersinn. Det er ikke så underlig at folk spør: "Hvorfor vender alltid kirka det døve øret til - - ?"

- - -

Men de kristne har ikke alltid vendt det døve øret til! Det er i år 800 år siden Frans av Assisi ble født. Kanskje vi skulle bruke dette jubileet til å finne tilbake til noe av helheten i det kristne budskapet? Det er vårt håp at dette vesle heftet kan bidra til at vi igjen åpner ørene når 'alt som er skapt stønner og lider som i fødselsveer', og at vi - som Frans av Assisi - igjen kan ta inn i vår tro den delen av skaperverket som vi har utelatt, men som Gud hele tiden har omsluttet med sin omsorg og kjærlighet.

Måtte han gi deres hjertes øye lys Ef. 1.18 *av Åslaug Styve*

Sommars varme mildnar menneske og dyr, og straumar av lys lyfter sjeler til Gud. Alt liv må lovsynge no. Kjærleiken finn jorda og leitar fram den minste av urtene for å vekke han. Lys fløymer og vinddrag gjer solgull eitt med lønneblomst. Vibrasjonar av lys og spirekraft vert jordvesen idet blada falder seg ut og fortettar seg ikring trekroppane. Hjelpelause jordmenneske med innestengde liv går imillom vår og sommar - med stjerner under føtene.

På nyfødd jord ligg skjelvande kroppar og skapast, - ved sida av tanken - attmedorda og handlinga. Og kroppane bed om ro ikring si evige nyskaping. Dei bed om fred og rett til å veksa fram.

For i seg sjølv ber lauken i jorda den fullkomne freden.

Barnet kjem til jorda og all naturen får nyfødd hud. Og Skaparen elsker og bed om å bli elska.

Brødet som kjem av jord og går til jord ligg løyst ifrå røter og er livs næring for menneskebarnet. Og brødet er kvar utgang og inngang i menneskehistoria. Det er velsigning og lyfter sjelene til Gud.

Inn i all æve blæs Heilagvinden - imillom kvar inngang og utgang - og svalar kvart augneblink i skapinga. På lidingsmøteplassar leitar krøplingar etter kjenneteikna og finn kvarandre og gret gleda fram.

Gleda som er fatigdomen si mor og sitt barn. Og ho er bustaden og lyset og brødet åt fatigdomen.

Og kroppane er som natteskrig og hjartet rullar einsamt imillom hav og land. Brødet bundi og mishandla i menneska vert angst og avmakt. Brødet løyst til liv er sanning om menneska og tilgjeving.

Gud i oss er brødet. Utover jorda bølger ropa etter brød. FØR det vart Gud brød. Før bønene - har Gud latt seg binde til jorda.

Og kvar utfriings augneblink er heilag. Og jorda og lauken og regnet og vinden er heilag. Og Heilaganden er varme og spirekraft. Og kvart menneskebarn får næring av brødet og reiser seg. Brødet er Gud og kjærleik imillom menneska.

Inn i sommaren går kroppane. Straumen av lys og klingande stjerner mildnar kvart spørsmål. Vinden svalar og lovsang vert eitt med menneska.

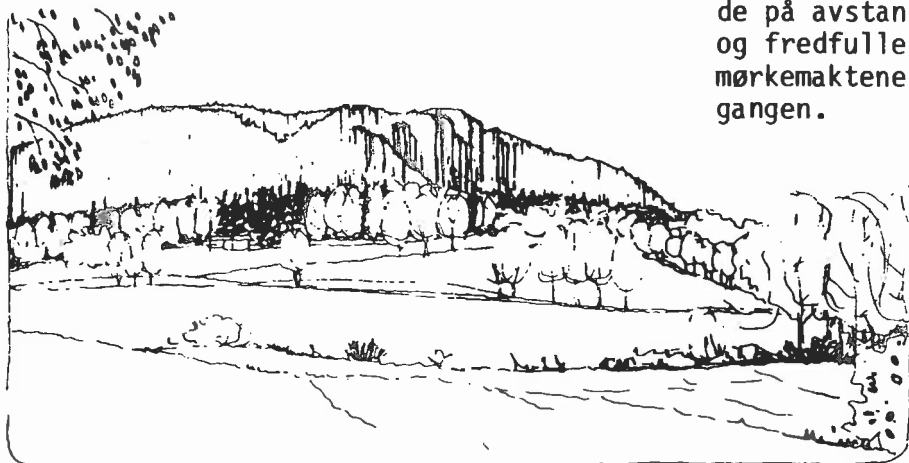
VANDRINGSFOLKET

Av Jo Gjessing

Jesu Kyrkje er eit vandringsfolk. Jesu læresveinar er på vandring gjennom ørkenen til lovnadslandet. Når vi kjem fram, skal vi verkeleg og einstemmig syngje Guds pris: "Heilag, heilag, heilag er Herren Sebaot. All jorda er full av hans herlegdom. . ." - slik vi syng det i gudstenesta alt nå.

For kvar einskild av oss går denne vandringa gjennom fødsel og død - og mellom desse dåp, nattverd og skriftemål. Tida har sitt opphav: Då Gud skapte himmel og jord. Men tida har og sin ende - i den fullkomne lovsongen for Guds trone. Medan vi er på vandring mellom fortid og framtid, gir Gud oss gudstenesta som rasteplass og forsmak på den evige herlegdomen.

Å feire kristen gudsteneste er å VERE I LOVNADSLANDET - og på vandring til det samtidig.

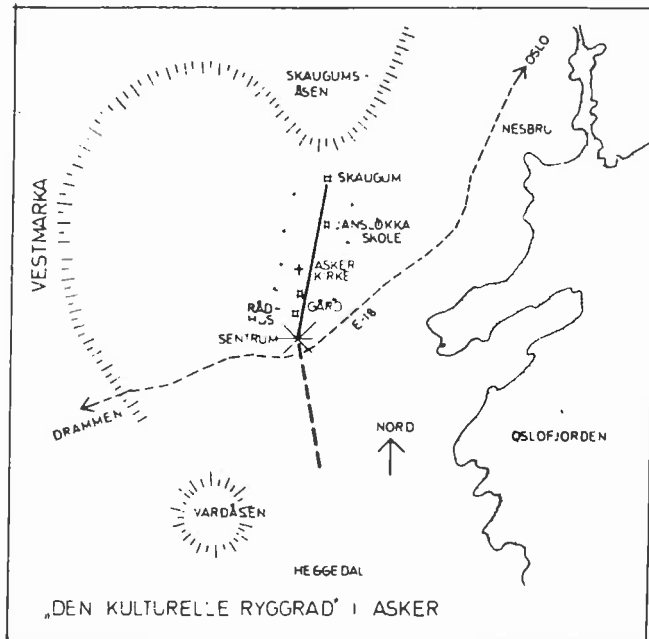
I hovudtrekk er Askerbygda i Akershus ei austvendt skråning. Slettelandet har vore og er høgproduktive jordbruksområde, og i ytterkantane stig Skaugumåsen og Vardåsen opp som landemerke.

Sørover fra Skaugumåsen går det ein rygg gjennom landskapet: Den deler bygdene i to. På ryggen går den gamle vegen omkransa av askekallar. Mot aust vender landskapet seg gjestfritt mot soloppgangen og Oslofjorden. På den andre sida, mot vest, er landskapet ei stor gryte innkransa av Vestmarkåsene, der sola går ned i det tagga skogbeltet. Men står vi på gamlevegen på ryggen, blir dei truande åsane halde på avstand av mjuke, oppdyrka jorde og fredfulle treklynger. Døden og mørkemaktene held til borte i solnedgangen.

På ryggen, like før den tar til å helle ned mot Asker sentrum, ligg bygdene gamle kultstad. Her er gudar og menneske på talefot. Kultstaden ligg på den viktige ryggen og omkransa av ås-

ane på samme tid, midt mellom fødsel og død, dei onde maktene og dei gode. Dei mange gravhaugane frå folkevandringstida fortel om kor viktig staden er. Her hadde dei hov i gamal tid, her ofra dei og festa dei. Sidan blei det bygd ei steinkyrkje på same plassen: Det kristne offeret avløyste det heidske. Den kyrkja som står her i dag, blei reist hundre år tilbake då den gamle kyrkja brann.

Frå kultstaden med kyrkja heller så ryggen ned mot Asker sentrum, der menneska har sin daglege verksemd. På denne ryggen, "verdiaksen" i bygda som arkitekt Arne E. Sæther har kalt den, er det Guds vandringmenn går. Her møtest universet og vandringsfolket, naturen og menneskeleg arbeid - til heilag gudsteneste.

Arne E. Sæther har bygd opp eit kyrkjerom omkring tanken på Guds Folk som vandringsfolket. I sentrum i kyrkjerommet har han plassert alteret som deler rommet i ein fortidsdel og ein framtidsdel. I fortida høyrer vår eigen fødsel og dåp til. Derfor finn vi dåpsbrønnen nær inngangen i "fortidsdelen" av rommet.

TIDEN HAR EN BEGYNNELSE:
GUD SKAPTE

OG TIDEN HAR EN ENDE:
GUDS RIKES ENDELIGE TRIUMF

TIDEN HAR EN RETNING

JEG ER ALFA OG OMEGA,
SIER GUD HERREN, HAN SOM
ER OG VAR OG SOM KOMMER,
DEN ALLMEKTIGE (1. JOH 1, 1)

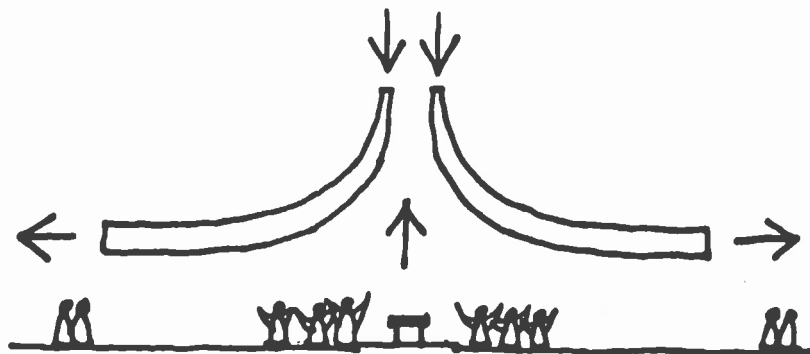
VI ER PILGRIMMER PÅ
VANDRING MELLOM
FORTID OG FREMTID

I NUET MØTER VI KRISTUS

VI SLÅR OSS NED RUNDT GUDS BORD
OG SPISER AV DEN NÆRING HAN GIR.

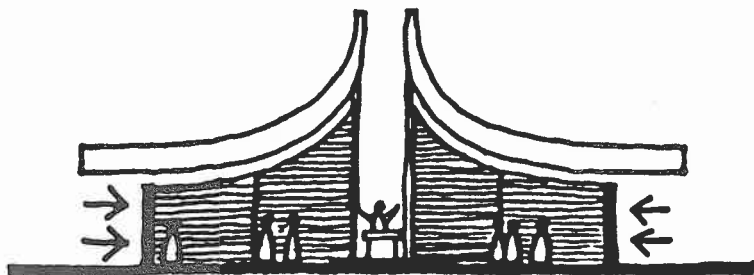

TAKET UNDERSTREKER MENIGHETENS TILBEDELSE. SAMTIDIG
GIR DET UTTRYKK FOR GUDS BESKYTTENDE HÅND.

Til framtida vår høyrer vår død og begravelse: "Øst for alteret møter vi en vegg som står 'tvers over veien'. Fremtiden vet vi lite om, men vi har et håp. I en 'sprekk' i vegggen (glassmaleri) kan vi skimte noe. Ved gravferd åpnes 'den gylne port' i øst, og gravfølget går ut til kirkegården. Her står 'den siste port' før oppstandelsens morgen."

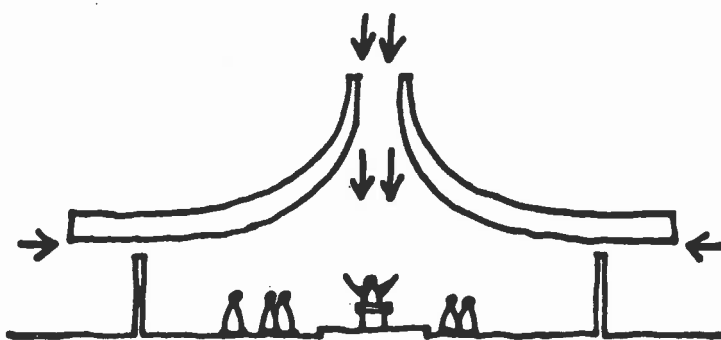
"Skapelsen uttrykkes med vann, hulrom (brønn, livmor) og trær (vekst, Edens hage). I fullendelsen regjerer Gud på sin trone. Terrenget formes som en haug med skulptur med ild på toppen... Jorden buler seg opp i spenning for å briste på oppstandelsens morgen."

Vinkelrett på vest-aust-aksen frå fortid gjennom nåtid (alteret) til framtida går det ein 'nåtidsakse'. I denne finn vi preikestol og - utanfor kyrkjerommet - rom for studier (bibliotek), opplæring, sjelesorg, meditasjon (lite kapell). Her finn vi rom for kyrkjelydsmøte, kyrkjekaffe, ungdomssamlingar (omsorg, fellesskap, diakoni).

VEGGENE SLUTTER SEG BESKYTTENDE RUNDT MENIGHETEN (HIMMELBORGEN, TILFLUKTSTEDET).

Den kristne gudstenesta er ein tilfluktsstad for det vandrende Guds Folk: Gudstenesta er HIMMELBORGEN. Men då er det og naturleg å la det prege gudstenesterommet som er ein del av liturgien. I kyrkjemodellen vi har sett på, vernar veggane dei som tar del i gudstenesta mot dei onde maktene - slik ei fuglemor vernar om kyllingane sine, og Gud om sine barn. Veggane bular ut på begge sider av inngangen. Det er og med og forsterkar dette preget. Men samstundes har kyrkja eit preg av å vere TELTET, som vandringsfolket reiser og tar ned att ettersom vandringa mot lovnadslandet går fram. Taket står på tolv 'teltstenger': Det nye Jerusalem har komme ned på jorda.

VEGGEN AVSLUTTES 60-70 CM FRA TAKET. LYS-INNFALLET UNDERSTREKER TAKETS LETTE KARAKTER OG VEGGENS FASTHET. TAKET LIKNER ET TELT ELLER SEIL (RASTEPLASS, OPPBRUDD, UNDERVEIS) LYSSPALTEN I TAKET GIR LYS TIL DE SENTRALE OMRÅDER SAMTIDIG SOM DEN UNDERSTREKER VEJMOTIVET.

Sitata og bilde er henta frå:

Arne E. Sæther: Kultstedet - midtpunkt i liv og landskap.

Arne E. Sæther: Underveis - rasteplass for pilgrimsfolket.

Tankar om temagudsteneste

Av Olav Wikse

Er ikkje eikvar gudsteneste ei gudsteneste kring eit tema ?

Jo, men ofte skal du vera Sherlock Holmes for å sjå det. Og ofte rann vel temaet ut undervegs mellom 'steinar' av distraksjonar - og salmar som høver der og alle stader.

Ei temagudsteneste er å tore tenkje tema heilt til endes. Sette tankar på sporet - og halde dei der.

Ei temagudsteneste kan handle om alle artiklane: Gud, Son og Heilagande. Om sikring i bil (1. artikkel - om skaparverket og ansvar for det); om menneskerettar og likeverd (2. artikkel - om han som kom og gjekk på tvers av grenser); om tru og tvil (3. artikkel).

Temagudsteneste er å gje rom for daglegdagse ting og verdier i Herrens hus.

Temagudsteneste er å gje jordledning for trua vår. (Sjòlsagt kan ei høgmesse vera det - men oftast er ho berre høg...)

Korleis gjer vi det ? Det er farleg å gje oppskrift. Det kjem an på tema, tradisjonar, kor vane folk er med å ta imot nye former. Eg har aldri 'snekra' to like. Mykje kjem av at eg aldri var åleine om jobben. Barn, ungdom, vaksne og musikarar heiv seg innpå med sitt. Om det bar for gale av stad - var eg og gav råd... Viselege råd får eg håpe.

På tre år har eg vore med om 15 temagudstenester. Alle slag tema; og alle slag reaksjonar...

Godt er det å merke at slike gudstenester sit i minnet. Men dei skal og må vera forskjellige. Nokre tema kan godt knyttast rundt kjente liturgiske ledd, andre krev total friggjering.

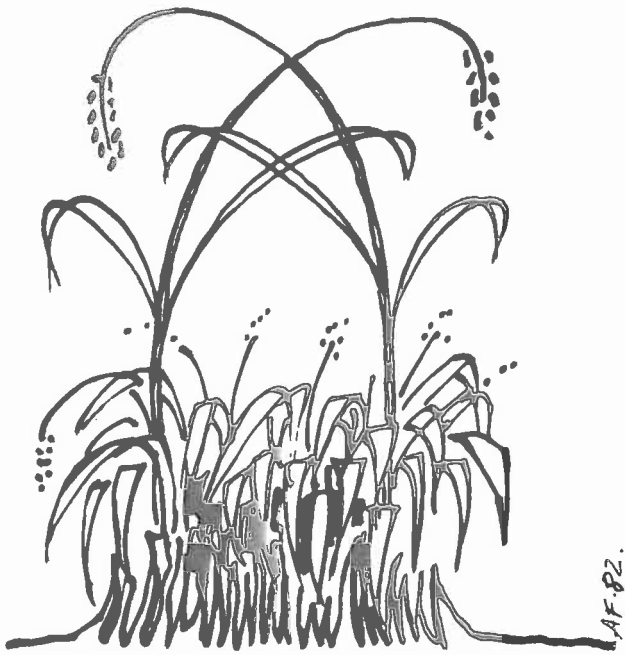
Viktig plar det vera å gje ei kort, men god presentasjon anten på førehand eller tidleg i gudstenesta - så folk får vite kva dei er med om. Og gudstenesta skal vera fellesskap. Det betyr at folk skal kjenne seg heime. Bøner og songar må vera åpne. Det betyr ikkje det same som ull i munnen og formuleringar - men visdom. Visdom til å forme sanningar slik at det ikkje støyter unødvendig.

Men søvnen har vore lang og tung, så nokon vil det nok vera som kjenner vekkingsropet høgt og skingrande - og vil sove vidare.

Til ei gudsteneste om vern og forvaltning kan bøner settast saman av dei ulike alternative kyrkjebønene. På den måten vil ordlyden vera kjent, ofte kjær, og åpenheten blant folk større.

Pass på at bønene blir FORbøner - og ikkje MOTbøner.

Mest kvar gong har eg nytta tekstmeditasjon. Det er eigne ord - eller barn og ungdom sine ord om teksten som dannar kjerna i gudstenesta - enkle ord, reaksjonar på det vi nett las eller høyrde. Dette krev arbeid med teksten; men kan vera svært utbytterikt for ein sjøl og dei som høyrer. Ein kvar får finne sin stil - om ein då ikkje vel å lata andre (elevar t.d.; eller ein som representerer tvil..) laga og framføre sine tankar.

Ved EI temagudsteneste var SYNET det viktigaste: På alteret sto knekte alterlys og visne blomar. Ingen trong seia at gudstenesta handla om bot og dårleg forvaltning.

Lat fantasien sleppe ut or fengslet. La kyrkjelyden gå heim med eit budskap dei såg.

I Kvikne kyrkje hadde alle auge ro i ei tue høgt, saftig gras frå siste sommaren i Innerdalen. Folk trong ingen tale...

Og symbol og kontakt. Vi er så redde for kvarandre. Tenk om alle kunne reise seg og syngje "Gud signe vårt dyre fedreland", medan dei held kvarandre i hend-

ene som teikn på sams ansvar og kamp for andre verdiar enn dei som mott og møll øyder.

Og barn og ungdom har fantasi - og papir og blyant kan du gje dei. Og dei har kjærleik for detaljar du gjerne skritt over.

Å halda seg til høgnessa og berre den er tryggast. Den krev så lite av deg anna enn å fylle tome hol.

Men vi treng høgnessa - og vi treng å verna henne og gjere henne meningsfylt og spennande.

Men aldri må vi bli så tilknepte at vi ikkje tør åpne for andre former og uttrykk enn dei vi møter kvar søndag.

Start med å tenke enkelt. Finpuss litt her og der. Be om litt hjelp frå ein skole, frå ei naturverngruppe, kunstforening, skolekorps...

- så oppnår du fleire ting: Du aktiviserer og åpner Guds hus for fleire. Kun to gonger har eg opplevd god plass i kyrkja - av 15. Vanlegvis plar det vera fleire frammøtte enn på juleaften.

Og du åpner for jordleidning. Tru vedkjem menneskers kvardag. Så ofte gjekk menneske i kyrkja og trudde det berre er ånd - så var det så mykje meir - eit menneske Gud hadde tiltrutt den store oppgåva å ta vare på kvarandre og skaparverket.

Gudstenesta i Kvikne-kyrkja som Olav Wikse nemner i artikkelen, vart halden i tilknytning til Innerdalsvandringen sommaren 1981. Vi tar med noko av innhaldet i denne temagudstenesta:

JORDA ER HERRENS

- EN GUDSTJENESTE OM MILJØ OG ANSVAR.

1. SVÆRT KORT PRELUDIUM - MER SOM ET ROP OM OPPMERKSOMHET (EGIL STORBEEKEN PÅ BUKKEHORN).
2. UTFORDRING.
3. PRELUDIUM FORTSETTER. MUSIKKEN MÅ TA PREG AV ALVORET OG KRITIKKEN I UTFORDRINGA.
4. SALME: GUD, I EN TID DA ALLE KREFTER RØYNES.
5. BØNN I VEKSEL MED STORBEEKEN:

- Kan det være rett, Gud ?
Herre, kan det være rett at millioner føler sultens strupetak mens nordmenn stønner velvære og kaster mat for tusener ?
- Herre, vi vet at det ikke er rett.
Hjelp oss til mer enn vite.

Herre, kan det være rett at vår velstand skal aksellerere de sultnes fattigdom -
At vi hvert trinn vi trør stigen til forbruk og rikdom sager trinnet til våre hjelpeløse ?
Herre, vi vet at det ikke er rett.
Hjelp oss til mer enn vite.

Herre, kan det være rett bare å tenke for i dag ?
Har du noen gang gitt lov å glemme munnene som kommer ?
Herre, vi vet det ikke er slik.
Hjelp oss til mer enn vite.

Herre, kan det være rett når miljø og skaperverk omregnes i kroner og øre som eneste målbare enhet for verdi ? Når gullkalven støpes i prognoser og løfter...

Kan det være rett, Gud, å danse med?
Herre, vi vet det ikke er.
Hjelp oss til mer enn vite.

Herre, kan det være rett når vi med munnen tar avstand fra materialisme og tinglighet, mens fingrene våre horer med klingende mynt og krav blir vår gud ?
Vi som tjener enten Gud eller .. Mammon. Gi oss å velge, selv om det koster langt mer enn penger.
Herre, kan det være rett når din kirke taler så sakte om vekstsamfunnets avgudsdyrking ?
Herre, vi vet at det ikke er rett.
Hjelp oss til mer enn vite.

Herre -
hjelp oss til mer enn vite !

(Musikk mellom avsnittene).

6. FADERVÅR.
7. SKRIFTLESING: JES.24,3-9/
SALME 115 (UTDRAG)/HOS.13,6.
8. SALME: ALLMAKTS GUD, MED VISDOM OG MED VELDE RÅDER DU FOR HAV OG LUFT OG LAND.
9. LYSBILDER OM SKAPERVERK OG FORVALTNING.
10. SOLOSANG.
11. SALME: HOLD OPPE GUD HOS OSS DITT ORD.
12. PREKEN.
13. INSTRUMENTAL.
14. SALME: STORE GUD VI LOVER DEG! LAND OG HAV OG ATMOSFÆRE.
15. SVAR PÅ UTFORDRINGA.
16. SALME: Å GUD FOR JORD OG ALTER, STIG NED OG SE VÅR NØD.
17. KIRKEBØNN.
18. SALME: GUD DU ER RIK.
19. VELSIGNALSEN.
20. POSTLUDIUM.

Årstidene i gudstjenesten Av Finn Kvarving

HØSTTAKKEMESSE

1. KLOKKERINGING.
2. PRELUDIUM. Orgel og trompet.
3. RØST FRA GALLERIET, som leser 3.Mos.23,10: Når dere kommer inn i det landet jeg vil gi dere, og dere skjærer korn der - da skal dere gå til presten med det første kornbandet. Han skal svinge det for Herrens åsyn, så Herren kan ha behag i dere. Dette skal være en evig lov for dere.
4. SANG UTE FRA GANGEN: Nu la oss takke Gud.
Prosesjonen inn i kirken, med kornband og annet av markens grøde. Prest, klokker og tekstlesere går til sine plasser, mens øvrige prosesjon stanser ved kortrappen. Når salmens 1. eller samtlige vers er sunget, løftes kornbandene (svinges), og Davids 67. salme fremføres (1-4+7-8).
  1. stemme: Gud, vær oss nådig og velsigne oss.
  2. stemme: La ditt ansikt lyse hos oss, så din veg blir kjent på jorden.Alle: Folkene skal prise deg, Gud - ja alle folk skal prise deg.
De to med kornband går fram til alterringen og svinger og sier:
  1. stemme: Landet har gitt sin grøde.
  2. stemme: Herren vår Gud har signet oss.Alle: Måtte alle folkeslag på jorden frykte ham.

Etter forspill til første salme settes kornband etc. ved alterringen, og prosesjonen går på sin bestemte plass (orgalgalleriet?). Etter Credo: Davids salme 36 framføres som vekselang/lesing mellom galleri og alter (Se Ny ordning).

Prekenen avsluttes med høsttakkebønn som presten forretter knelende ved alterringen mellom kornband etc. Før bønnen tennes et lys på alterringen. Et barn, en ungdom, en voksen og en gammel kommer opp og kneler på hver side av presten, og ber:

1. Salmeboken nr. 505,5
2. " " 762 (763)
3. " " 60,1
4. " " 60,2.

Etter velsignelsen: Prosesjonen samler seg ved alterringen, tar kornband og det andre og går syngende ut (de fire slutter seg til). Er det et kor som utgjør prosesjonen, bør det også synge under messen.

VÅRONNMESSE

Prosesjon som ovenfor. Men med kors, lys, bøtte med jord, poteter, korn - redskap, busserull, blomster og lauv. Settes på og ved alterringen (bestemt på forhånd). Veksellesing med presten: Davids salme 36 (Hos deg er livets kilde).

Inngangssalme nr. 393, 461.

Etter Credo: Vekselang, vekselstemmer, talekor. Tekster:

1. Mos.1. eller 2. Lukas 8,4. - Galaterne 6,7.
2. Kor. 9,6. - 1. Kor. 15,37-.

Etter preken: Vårønnbønn ved alterringen. Lys tennes. Tre barn ved alterringen med blåveis, gåsunger og hestehov i hendene leser en gjennomarbeidet tekst som innledning til bønnen. Kneler med presten.

Etter velsignelsen: Prosesjonen fram og henter tingene, deler dem ut på kirkebakken eller sår dem. Dersom et kor deltar som prosesjon, er det rimelig at det syn-ger et par-tre ganger i messen.

Det kan også være aktuelt med:

MIDTVINTERMESSE.

Tema: Liv som hviler.
Dato: 13. januar.
Aktuelle salmer: Nr. 126,6 og nr. 881.

MIDTSOMMERMESSE.

Tema: Liv på det høyeste.
Dato: 14. juli.
Salme nr. 394.

TEMA- LISTE

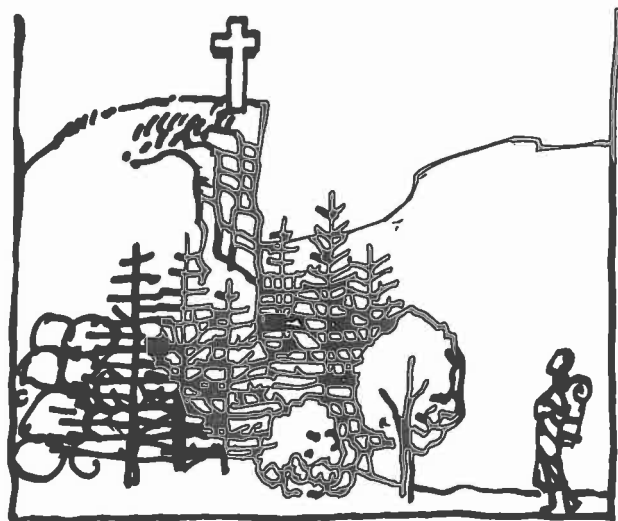
- Vi har laget en oversikt over endel Bibelavsnitt som kan være med å gi ankerfeste og innhold til begrepet 'kristent natursyn'. Her er tekster om troen på - og lovsangen til - Gud som skaper, om Guds kjærlighet til sitt skaperverk, om skaperverkets vitnesbyrd, om den nære avhengighet mellom alt som er skapt, om menneskets plass og ansvar i helheten. Tekstene er hentet fra forskjellige deler av Bibelen, og står i ulike sammenhenger. For å forstå - og anvende - tekstene rett, vil det ofte være nødvendig å gjøre seg kjent med disse sammenhengene - i det minste lese avsnittene før og etter.

Oversikten er selvfølgelig ikke ment å være fullstendig. Vi håper likevel at den kan være til hjelp for dem som trenger stoff til skriftlesing, tekstmeditasjon, som utgangspunkt for preken eller undervisning, eller rett og slett til personlig studium. Axel Smith, som er lektor ved Menighetsfakultetet, og Roar Strømme, som er sokneprest i Lærdal, har gjennomgått to tekster hver med tanke på prekenforberedelse. Disse følger på de neste sidene.

1. Mos. 1 - 2
1. Mos. 3, 17-19
1. Mos. 9, 8-17
3. Mos. 25, 1-23
JOB 12, 7-10
JOB 34, 10-15
SALME 8
SALME 19, 1-5
SALME 24, 1-2
SALME 104
SALME 148
FORK. 3, 18-20
JES. 11, 1-9
HOS. 4, 1-3
MATT. 6, 25-30
AP.GJ. 17, 22-31
ROM. 8, 18-23
1. KOR. 1-, 25-26
KOL. 1, 15-20
1. TIM. 4, 3-5
HEBR. 1, 2-3
ÅP. 21, 1-5

SKAPERVERKETS VITNESBYRD

av Axel Smith

JOB 12, 7-10.

Det er GUDS STORHET OG VELDE som er hovedtemaet i kap. 12 i Jobs bok. Men sammenhengen er ikke av så stor betydning for å forstå v. 7-10. Det er mulig at dette tekstavsnittet egentlig er et innskudd, et sitat som forfatteren av boka har hentet fra en annen sammenheng og føyet inn i sin bok.

Teksten begynner med fire parallelle ledd, v 7-8, samme sak blir gjentatt fire ganger med litt forskjellige ord. Slike paralleller er vanlig i hebraisk poesi. Det tredje leddet synes å bryte litt med sammenhengen. Her er det ikke dyr, men 'jorden' som skal opplyse deg. Meningen er likevel klar: Skaperverket, naturen, skal gi deg kunnskap.

På hvilken måte kan den det? Kan dyr tale?

Svaret blir gitt i v. 9. Det er ikke en meddelelse formet i ord. Skaperverket er for den som opplever det et vitnesbyrd om Guds storhet. Meningen er den samme som når salmisten skriver om himmelhvelvingen som 'forkynner Guds herlighet' (Salm. 19, 2-5).

V.10 framhever innholdet av dette vitnesbyrdet: Gud holder hvert menneske i sin hånd. Uttrykket står i motsetning til v. 6, der det tales om mennesker som 'tror at de har Gud i sin hånd'. Også her blir saken uttrykt gjennom to parallelle ledd. 'Sjelen' er i Det gamle testamente ikke en usynlig, åndelig side ved mennesket, men hele mennesket som et levende individ. 'Ånden' er pusten som holder mennesket i live. Til begge uttrykkene, se 1. Mos. 2,7 i den gamle oversettelsen.

Teksten handler altså om det vitnesbyrdet Gud har gitt og gir om seg selv gjennom sitt skaperverk, jmf. Rom. 1, 19-20.

Hva betyr dette for oss som lever i dag? Har de rett de som foretrekker naturens mektige katedral framfor gudstjenesten i kirkehuset når de vil møte Gud og lære om ham?

Skaperverket vitner nok om Gud. Enhver som opplever det med åpne sanser, kan ane noe om hans storhet og uransakelighet. Men ingen blir FRELST gjennom dette vitnesbyrdet. Saken er jo den at fra syndefallets dag er mennesket født med en grunnleggende skade. Forholdet til Gud er gått i stykker. Mennesket står Gud imot (Rom. 8,6-7), og er under Guds vrede (Ef. 2,3). Bare gjennom Jesus Kristus kan vi 'komme til Faderen', få forholdet til Gud gjenopprettet (Joh. 14,6). Jesus møter vi bare i EVANGELIET. Naturen vitner om Guds storhet, ja også om Guds omsorg (Matt. 6, 26-29). Men den vitner ikke om evangeliet om Jesus, hans lidelse, død og oppstandelse for oss. Ikke noe menneske kan få forholdet til Guds gjenopprettet uten gjennom Jesus, og gjennom de midlene han selv har gitt oss: Ordet og sakramentene.

Betyr da skaperverkets vitnesbyrd likevel ingenting for vårt forhold til Gud?

Jo, det gjør det. Det er ved evangeliet vi blir frelst, men evangeliet henvender seg til mennesker som lever i den verden Gud har skapt, mennesker som av Gud har fått evnen til å undre seg både over stjernehimmels storhet og over edderkoppens betagende kunstverk. Det var til mennesker med en slik bakgrunn Paulus forkynte evangeliet på Areopagos (Ap.gj. 17, 24-31). Å leve under inntrykket av Guds mektige og utgrunnelige skaperverk er noe konstituerende ved det å være menneske.

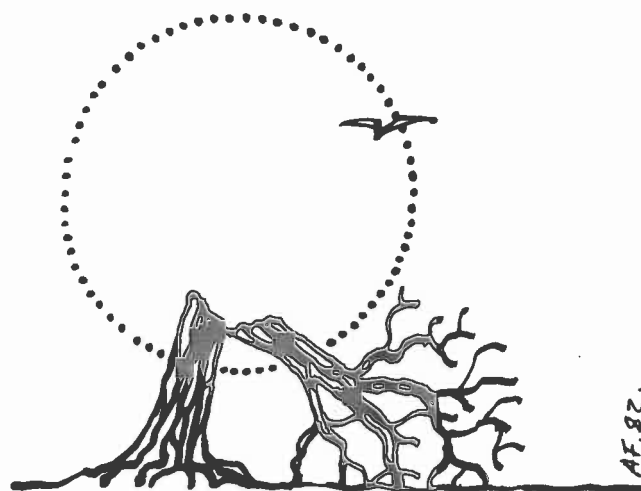
Derfor er det også destruktivt når naturopplevelsen svekkes eller går tapt. Mennesker i dag ser sjelden stjernehimmelen. Lysreklamen blander oss. Trafikkstøy og stereomusikk overdøver den spinkle fuglesangen. Vi beundrer våre egne hendes gjerninger, og imponeres over alt mennesket makter og forstår. Dette hindrer fra å oppleve alt det utgrunnelige Gud har gjort. Det forflater oss som mennesker, og det er beklagelig. Verre er det dersom det også fratrar oss evnen til å lytte til evangeliet.

Av spesiell betydning er vitnesbyrdet fra skaperverket for den som gjennom evangeliet er kommet til tro på Gud. Troen kan gi naturopplevelsen en ny dimensjon, naturopplevelsen blir gjennom troen satt inn i en ny og meningsfylt sammenheng. Snøkrystallen på den nakne bjørkekvisten, fuglesangen om våren blir en hilsen, et smil fra Ham som elsket oss så høyt at han gikk i døden for oss. Naturen minner oss om hans storhet. Hans verk kan vi undre oss over, men aldri fullt ut forstå. Det gjelder både hans skaperverk og hans frelsesverk.

Samtidig kan naturopplevelsen vise oss at der er noe i Guds skaperverk som ikke er slik det skal være. Skaperverket ble lagt under forgjengelighet, skriver Paulus i Rom. 8, 20. Men også dette kan settes inn i troens og håpets sammenheng. Også det skapte skal engang få del i den friheten som Guds barn skal eie i herligheten (Rom. 8, 22).

OGSÅ NATUREN SKAL FÅ DEL I HERLIGHETEN

av Axel Smith

Rom. 8, 18-23.

I de åtte første kapitlene av Romerbrevet gjør Paulus inngående rede for hva Gud har gjort i Jesus Kristus for å frelse oss fra synden og døden. Kap. 8 danner avslutningen og høydepunktet i denne framstillingen. Paulus skriver om den kristnes nye liv i Ånden og om frelsens fullendelse, håpet om herligheten. I vår tekst peker han på kontrasten mellom lidelsen her i verden og den kommende herligheten. Mens han tidligere i kapitlet har konsentrert seg om hva det betyr for et MENNESKE å være frelst, å være 'Guds barn', utvider han her perspektivet og skriver om 'alt som er skapt'.

Med dette uttrykket i vers 19 sikter Paulus til hele skaperverket, til naturen, ikke spesielt til mennesket. Skaperverket lengter, skriver han, det 'stønner og lider' (v.22). Paulus vil neppe med dette tillegge bekker og fjell følelse og bevissthet ('panpsykisme'), like lite som han vil tillegge planter og dyr noe bevisst håp. Når han bruker slike uttrykk, taler han i bilder. Meningen er at der er noe ved skaperverket som ikke er som det skal være, noe ufullkommen som dermed peker fram mot en fullkommen-gjørelse.

I v. 20 forklarer han dette nærmere. Det skapte ble engang lagt under for-gjengeligheit. Han sikter sannsynligvis til syndefallet. I 1. Mos. 3, 17-19 blir det sagt at det som skjedde da, fikk følger også for naturen. Et glimt får vi av det samme dersom vi sammenlikner Guds ord til Noah i 1. Mos. 9, 1-5 med det tilsvarende tilsagnet til de første menneskene, 1. Mos. 1, 28-30. Utsagnene er et stykke på veg like, men samtidig er der en forskjell. Med synden kom der frykt og motsetninger inn også mellom mennesket og det øvrige skaperverket.

likevel ikke finne noe sikkert svar på dem. Vi har ingen erfaring med noen annen tilstand enn den vi lever under nå. Det er dessuten vanskelig å si når Bibelen taler i bilder og når den er bokstavelig å forstå. Det som er av interesse i VÅR sammenheng er det teksten vår sier om naturen og menneskets forhold til den.

Men i v. 21 framhever Paulus det som er motstykket til det som hendte ved syndefallet: Hele skaperverket, også naturen, skal få del i den frigjøring fra synden og syndens følger som skal finne sted når Jesus kommer igjen. Dette er en tanke vi møter også i andre sammenhenger i Bibelen. Jes. 11 er en profeti om Messias og den nye tilstanden hans komme vil føre med seg, også en ny tilstand i naturen, v. 6-9.

Teksten gjør rent bort med den tanken at frelsen og det kristne håp bare gjelder mennesket, eller kanskje bare menneskets 'sjel'. Det er vårt LEGEME som skal bli befrikk, skriver Paulus i v. 23. Og dette henger sammen med at det er en befrielse som gjelder hele skaperverket. Dette understreker menneskets SAMHØRIGHET med hele skaperverket. Alt sammen, også mennesket, er skapt av Gud, alt ble rammet av syndefallet, alt er gjenstand for Guds frelsesvilje. Denne samhörigheten har nok vært sterkere opplevd av tidligere generasjoner som har levd mer nær naturen. Vi lever i en teknisk preget virkelighet, og opplever derfor oss selv mer ensidig som naturens herrer. Dette preger også vår holdning og atferd. Naturen er for oss ofte bare 'ressurser' som vi skal 'foredle'. Det er rett at Gud har gitt mennesket en særstilling i skaperverket. Vi fikk et spesialoppdrag, å 'råde over' naturen (1. Mos. 1, 28). Men teksten vår framhever den andre siden av den samme sak: Dyr og planter, bekker og fjell er våre medskapninger som vi også har en samhörighet med og et ansvar for.

Fiendskapet og redselen som kom inn i skaperverket med syndefallet skal da være borte. I Kol. 1, 20 peker Paulus på det samme når han framhever at Gud i Kristus har forsonet ALLE TING med seg.

Det som skal skje på den ytterste dag, blir i Bibelen ofte framstilt som et brudd, en fullstendig ny tilstand. 'Himmel og jord skal forgå ... en ny himmel og en ny jord'. (Matt. 24,35/ Åp. 21.1). Andre steder, slik som i vår tekst, blir dette bildet supplert: Der er også en sammenheng, en KONTINUITET mellom det gamle og det nye. Det som skal skje er en frigjøring av skaperverket, en nyskaping av det.

Gud har en EVIGHETSPLAN også med naturen. Dette forholdet må være med å begrunne det synet at naturen har ikke bare en nytteverdi for mennesket, den har EGENVERDI.

Dette reiser spørsmål for vår tanke. Hvordan fungerte skaperverket før syndefallet, og hvordan skal det fungere i fullendelsen? Kan der i det hele tatt være liv uten at der også er lidelse og død? Det er liten nytte i å bry tanken vår med slike spørsmål. Vi kan

1. MOS. 2, 15 - 23

av Roar Strömme

OM TEKSTEN.

Avsnittet vårt dannar avslutninga på den såkalla skapingsforteljinga i 1. Mos. 2. Etter at Gud har kalla alt det skapte fram, blir det avklara korleis Gud vil ordne forholdet mennesket, dyra og naturen elles. Samstundes kjem det eit varsel om at mennesket skal øvdeleggje denne Guds-ordninga (v. 16-18).

V. 15. Mennesket er sett i naturen for å kultivere og verne han. Dermed blir det understreka kor nært knytt mennesket er til naturen. Dette samsvarar med at det hebraiske ordet for menneske (adam) er avleidd av ordet for jord (adamah). Mennesket er 'jord-menneske'.

V. 16-17. Desse versa føregrip det som seinare blir fortalt i kap. 3 om fallet. Mennesket bryt ut av den orden det er sett inn i. Som ei fylgje av ulydnaden mot Gud blir forholdet både til medmennesket, dyra og naturen elles forrykka og forkvakla (3, 16-19).

V. 18-19. Mennesket er på ein særleg måte knytt til alt levande. Men mellom det som lever står likevel dyra i ei særstilling. Då storflaumen kom, fekk Noah ordre om å ta med seg alle dyreslag i arka. Dei skulle fylgje menneska til det nye livet etter Guds dom. I det fullkomne gudsriket skal såleis menneska og villdyra leike saman (Jes. 11, 6-8).

Likevel er ikkje dyra ein fullgod partnar for mennesket. Dei står på eit lågare plan i skaparverket enn mennesket. Retten til å gje dei namn var etter jødisk tankegang eit uttrykk for dette. Etter fallet vart dette forholdet forrykka til ein fiendskap (jmf. 9,2).

V. 21-23. Fyrst i medmennesket har vi ein fullgod partnar. Men også forholdet til medmennesket vart forkvakla ved fallet (kap. 4).

OM PREIKA.

Målet for preika må vere å syne at eit rett gudsforhold og eit rett forhold til våre medskapningar høyrer saman.

1. Mennesket og naturen høyrer saman.

Naturen er ikkje berre kulissar på den scena der menneskelivet utfaldar seg. Vi er knytte til naturen med heile vår eksistens. Han er vår medskapning. Fjernar vi oss frå naturen eller øydelegg vi han, blir vi som menneske 'hengande i lause lufta' og heile tilveret blir amputert for oss.

I ei tid då mange dyreartar er truga av utrydding, kan det vere eit poeng at vi på ein særleg måte er knytte til dyra.

2. Vi har brote ut av denne skaperordninga.

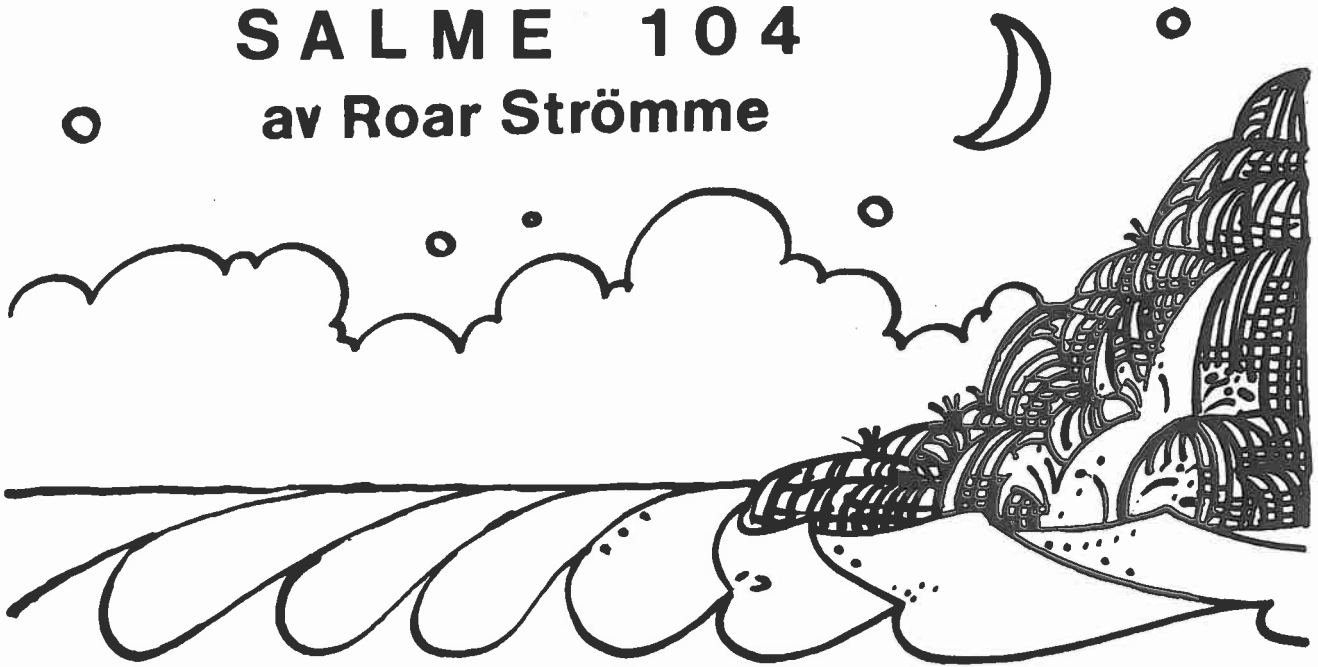
Fallet og vår forkvakla haldning til naturen heng saman. Ulydnaden mot Gud gjev seg utslag i utbyting og naturøyding. I staden for å verne og dyrke hagen blir vi ein trugsel mot han. Dette er beint fram synd mot Gud. Ei hån mot Gud som skaparen og i strid med hans uttrykkjelege vilje. Heile skaparverket lir såleis under vårt opprør mot Gud.

3. Medan vi ventar på fullendinga, må vi søkje attende til Guds skaparvilje.

Den endelege lækjinga av fylgjene av vårt opprør mot Gud kjem ikkje før Jesus kjem att og gjer alle ting nye. Men inntil då må vi søkje å avgrense desse fylgjene før vi øydelegg heile skaparverket og oss sjølve med det. Dette tyder ikkje ei passiv 'naturen-veit-best'-haldning, som er uttrykk meir for ei lagnadstru enn ei Guds-tru, men at vi både brukar og verner naturen i audmjuk medvit om at han er vår medskapning.

SALME 104

av Roar Strømme

OM TEKSTEN.

Salme 104 er ein lovprisings-salme der Gud blir prisa som skaparen.

V. 1-4. Salmen opnar med ei sjølvoppmoding til å prise Gud, kongen, som sit på si kosmiske trone, nærast ikledd naturelementa. Heile kosmos er kongsetet hans.

V. 5-9. Frå dette kosmiske perspektivet går dikteren over til ei poetisk skildring av skapinga av jorda. Det kan synest noko underleg at det er lagt så stor vekt på at Gud har fordrive vatnet slik at det turre landet ligg trygt. Men vatnet (havet) er ikkje berre eit naturelement, men eit uttrykk for dei trugande kaosmaktene, slik at denne skapergjerninga vitnar på ein særleg måte om at Gud har makt til å halde det vonde i sjakk.

V. 1-18. Vers 10 gjev ein naturleg overgang til skildringa av kor viseleg Gud har ordna jorda vår. Det øydeleggjande vatnet har Gud teke i si teneste slik at det gjev grunnlag for liv, fyrst for vokstrar som så i sin tur gjev næring og livd for dyr og menneske. Alt er avhengig av einannan. Såleis vitnar også samanhengen i naturen (øko-systemet) om Gud.

V. 19-29. Så vender dikteren blikket frå jorda til himmellekamane som alt levande også er avhengig av. Her merkast ein brodd mot den dyrkinga av desse (astral-kultus) som var så vanleg i samtida (jmf. vår tids vekeblad-astrologi). Naturen er Guds reidskap og klednad, ikkje Gud sjølv. Å dyrke naturen er såleis avgudsdyrking (jmf. Rom. 1,25). Vers 24 kunne stå som ein konklusjon på lovprisinga, men overvelda av det vitnemålet om skaparen som dikteren ser kring seg, må han likevel halde fram.

V. 25-30. Ikkje berre har Gud eingong skapt verda, men han fornyar ho og held ho oppe dag for dag. Alt levande er avhengig av han frå time til time. I den augneblinken Gud slepper sitt skaperverk, er alt berre kaos og øydeleggjing. Sjølv Leviathan (kaosudyret) er vend frå øydeleggjing til leik.

V. 31-35. Salmen munnar ut i ei bøn om at Guds skaparverk som ein manifestasjon av hans ære må få vare ved og bli verna mot øydeleggjing. Vald mot skaparverket er såleis ei ærekrenking av Gud sjølv (blasfemi). Utsynet mot ei ny verd som salmen sluttar med (v. 35) er ikkje ein visjon av mennesket sin siger over naturen, men av Guds siger over mennesket.

OM PREIKA.

Ein bibelsk salme er ikkje skriven for å preikast over, men for å bedast og syngjast. Salme 104 er dessutan for lang til preiketekst i vanleg forstand. Truleg er det difor best både praktisk og prinsipielt å leggja opp til ei meditatativ form der sjølve salmen er ein vesentleg del av preika og utleggjinga er eit framhald av lovprisinga. Det tyder ikkje at preika ikkje skal vere tiltale til oss. Ei rett lovprising vil forme truslivet vårt i samsvar med han som vi lovpriser.

Nokre moment til denne lovprisinga:

1. Heile kosmos er ei lovprising av Gud.

Vårt skarpe skilje mellom natur og kultur, natur og menneske, er ukjent for den bibelske tankegangen. Skaparverket er eit heile (noko som moderne økologi har gjenoppdaga) der Gud manifesterar sin herlegdom. Ikkje berre mennesket - ja, ikkje berre alt levande - men heile kosmos jublar såleis mot sin skapar (sjå t.d. Salme 98, 5-8).

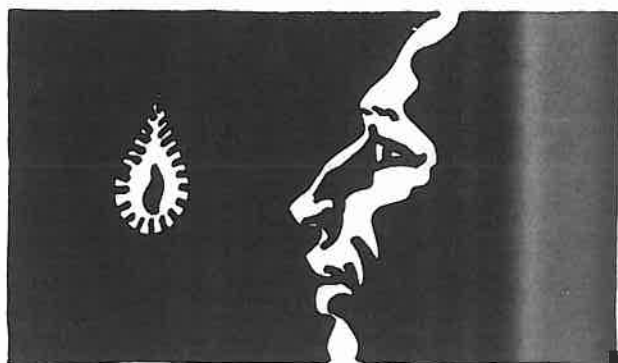
2. Lovprisinga er retta mot skaparen, og ikkje mot skaparverket.

At skaparverket er vårt lovprisings- emne tyder ikkje at Gud og kosmos er samanfallande. Ei slik samanblanding finn vi i mykje religiøst orientert øko-filosofi med panteistiske drag (Gud er i alt). Etter bibelsk tankegang manifesterar Gud seg i naturen, men Gud og naturen er likevel ikkje eitt.

3. I ei rett lovprising ligg også å ta vare på skaparverket.

Når skaparverket representerar Guds ære, vil naturøyding vere å vanære Gud. Kampen vi er sette til å kjempe er ikkje mot naturen, men mot synda i oss og omkring oss, som m.a. gjev seg utslag i at vi hersar med skaparverket som det var vårt eige og ikkje Guds.

PÅ LETING ETTER DE TAPTE DIMENSJONER av Hans Petter Hanssen

BAKGRUNN: Familieleir september 1981. En stor gruppe mennesker i alle aldre på leting etter de tapte dimensjoner. FØRUTSETNING: Et åpent sinn og vilje til eksperimentering.

Det begynte fredag kveld med mørket og stillheten i rommet. Den svimlende følelse av angsten og utryggheten i det store intet - et grunnelement i menneskenaturen. Så kom lyset inn i verden, inn i rommet. Merkværdig hvordan et lite, brennende lys kan jage angst- en på flukt og skape samling - i sinnet og blant menneskene. Lyset var levende. Det skapte skygger og bevegelse. Vi fikk lyst til å bevege oss med lyset, varsomt og ærbødig - uten å slokke den brennende veke.

Så steg det. En panfløyte smøg seg forsiktig inn i rommet og skapte inntrykk av sval sommerbris. Andre fløyter tonet med; sola (overheadprosjektor) kom opp og menneskene kastet seg inn i elementenes lek. Skyggevirkinger fra en glassballe med vann og såpe hentet inn det tredje element, vi svømte omkring og bare var til. Av jord kom silhuetene av planter og dyr - all skapningen gledet seg over den store sammenhengen, til ære for Han som skapte det hele.

LØRDAG.

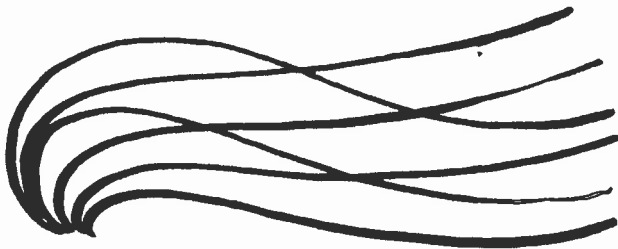
De fire gruppene delte elementene mellom seg og vandret til skogs. Oppgavene lød slik:

DE FIRE ELEMENTER

ILD: Stikkord underveis: Lys og skygge, farger, bevegelse i lys og skygge, leirsted med bål - bygge og bo - i all enkelthet. Bålet skaper fellesskap og - eventyr. Hovedoppgave: Bak brød - og la noe av det bli nattverdsbrød under søndagens takkefest. I brødet forenes alle fire elementer.

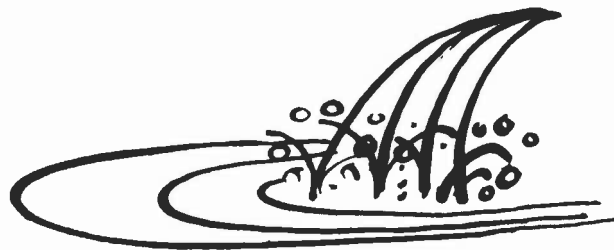

LUFT: Stikkord underveis: Lufta beveger seg - usynlig, men dog til stede; stille - men også kraftig (til tider opp i orkans styrke). Den er overalt, helt ned i det minste rom. Finn ditt eget rom i naturen, der du er omsluttet av stillhet. Finn det store fellesrom, hvor glad bevegelse foregår. Hovedoppgave: Finn til slutt det sakrale rom, hvor vårt opplegg skal ende opp søndag med en takkefest.

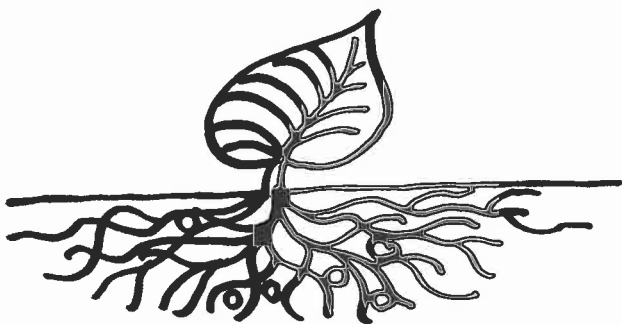

VANN: Stikkord underveis: Vannet skaper - renner, bobler, syder og koker - synger og bruser - gir liv til dalen og omgivelsene - faller til ro innimellom og avspeiler himmelen. Vannet er i skyene - 'solens eventyrlande'. Bekkevandring.

Hovedoppgave: Under takkefesten søndag skal vi ha et innslag av vann - i et ellers tørt lende. Kan dere være dette vannet - i ord og toner, i bevegelse og dramatisk framstilling? 'Solens eventyrlande -'.

JORD: Stikkord underveis: Alle de forskjellige vekster - store og små - skiftende former og farger... Oppdage og oppleve dem alle. Sammenhengen mellom alt - liv og død - vekst og forråtnelsesprosess - nyskaping. Hovedoppgave: Prøv å legge fram - under takkefesten søndag - en 'utstilling' som forteller noe om helheten i naturen. Arbeid ut fra setningen: **FRA SMÅTT TIL STORT - FRA STORT TIL SMÅTT.**

Hva skjedde under vandringen?
Det får bli gruppenes hemmelighet, men det aner oss at kreativiteten var stor. Og kreativiteten var fortsatt stor i ettermiddagstimene, da impulsene fra vandringen skulle omsettes i formings-

produkter. Også her sto fellesskapets interesser - fokus: Det som ble tenkt og opplevd, sunget, vevd og malt, det som ble formet i naturens egne materialer - alt skulle settes inn i en større sammenheng: Søndagens takkefest.

TAKKEFEST I NATUREN!

Gudstjenesten begynte med prosesjon fra husene der menneskene bor. Alle bragte noe med seg til det sakrale rom der oppe i skogen; alle var preget av høytid og hjertelig forventning - det var denne festen de hadde arbeidet fram mot gjennom timer og dager!

Der var rommet! Der kunne de sette fra seg sine gjenstander, og pynte rommet til Guds ære. Han hadde for øvrig gjort det istand til fest hundrer av år i forveien: En åpen slette i skråningen, omkranset av grantrær til et lunt kirkerom. Der framme åpnet alteret seg mot Trollheimen; grensesprengende dimensjoner ble lagt til det lille rom. De fire klassiske elementer var til stede fra naturens hånd: Ildstedet som symbol for samling i menigheten; dåpens sted hvor livets vann skulle renne; murtua i bakgrunnen representerte elementet Jord; og over oss spente luften ut sitt usynlige telt. De fire elementene fant sitt brennpunkt i alteret, som var bygd opp gråstein og pyntet med mose og høstfarget lauv.

Så legger altså deltakerne alle sine gjenstander igjen i rommet, og overlater til 'kirketjenerne' å ordne dem. Dernest finner de hver sin pinne med inskripsjon på ildstedet, og vandrer ut i hvert sitt lille rom under granene for å meditere over teksten. Etter en stund høres prestens sang fra alteret; alle stemmer i sangen, og fra alle kanter strømmer menigheten tilbake til fellesrommet, åpne og mottakelige for det som skal komme. Bålet tennes, og den egentlige Gudstjeneste er i gang.

Nå venter alle spent på en beskrivelse av hva som videre skjedde. Den kommer ikke. Av pedagogiske grunner finner vi å måtte overlate til den enkelte gruppe

eller menighet å eksperimentere videre på egen hånd - på leting etter de tapte dimensjoner.

Kristen meditasjon

av Randi Bojer Godal

1. HVORFOR MEDITERER VI ?

Klemens Tillmann er en kjent lærer i meditasjon, og han svarer:

Vi mediterer for å finne ro og indre samling. For å oppnå det, må vi prøve å løse oss fra falske anstrengelser og indre krampetilstander. Vi mediterer for å nå inn til andre kilder i vårt vesen enn forstand og vilje, til erkjennende følelse og intuisjon, også når det gjelder menneskene omkring oss.

Vi kommer inn i en utvikling, hvor vi synes å bli til. I denne utviklingen vokser det en evne i oss til å erkjenne Gud. Vi forstår Guds ord på en ny måte. Evangeliet taler ikke til hjernten, men til det levende menneske.

Det er en dyp lengsel i oss etter er altomfattende hele. Slektene før oss levde i en helhet. Gjennom øvelse kan vi også komme dit. Enda mer: Som søkende og som troende må vi igjen bli i stand til å gjøre de erfaringer som kommer til uttrykk i det bibelske ord.

Jesus har gitt oss eksempelet; han søkte stillheten for å være hos Gud. Paulus dro ut i ørkenen; mange av hans ord, mange strofer av Johannes åpner seg først i den dype stillhet.

Kanskje vil man om endel år si med et smil: I 1975 trodde man enda at man kunne gi unge mennesker religionsundervisning uten å åpne deres sinn for den indre virkelighet gjennom meditasjonen.

Vi kan svare ganske kort på spørsmålet vi har stilt: Vi mediterer fordi vi da erfarer at vi opplever en helhet, en ny dybde dimensjon og et fullere fellesskap. Vi finner den levende Gud, og rikdommen i hans ord og sakramenter. Ja, gjennom meditasjon kan vi allerede her på jorden oppleve noe av det evige liv, sier Klemens Tillmann.

2. HVA ER KRISTEN MEDITASJON ?

De store religioner, hinduisme, buddhisme og islam har alle sine meditasjonstradisjoner. De kristne kirker har også sine måter å meditere på. Den gresk-ortodokse, med sin rike mystikk, har sine måter, den katolske andre. Luther verdsatte meditasjonen høyt, men på protestantisk grunn er stillheten med Guds ord kommet i skyggen av forkynnelsen. I vår stressede nåtid kommer behovet for indre stillhet med ny styrke. Mange søker til Østens meditasjonsveger. Stadig flere spør også etter kristen meditasjon.

Hva er det så som kjennetegner kristen meditasjon? Den er dypt personlig, et jeg og et - DU - . Menneske - og - Gud.

Den begynner alltid med en bønn til den tilstedeværende Herre. Det er lydhørhet, øvelse i mottakelighet overfor en bibelsk tekst.

Vestens mennesker av i dag er ofte kritiske og skeptiske. Denne holdningen vil vi prøve å legge til side i vår meditasjonsstund. Vi vil prøve å være åpne for noe som strømmer inn i oss og synker ned i vårt indre. Dette gis oss gjennom et bibelord. Teksten kan tale til oss på mange vis. Vi kan uttale den høyt, så skjønnheten i ordlyden og setningens rytme blir hørbar og klinger for øret. Vi kan stanse ved det enkelte ord, prøve å oppfatte hva det rommet for de mennesker som skrev det ned. I lytting lar vi så hele teksten tale til oss - 'opplate sine gjemmer'.

I undring vil en stadig få nye sider ved en tekst. I ærefrykt aner en at en er nær et mysterium, sammenhengen mellom ord og liv. Ordet er bærer av et bestemt liv, og vi får øse av det som av en kilde. Stadig med nytt liv og lys kommer det hellige ordet, og hjertet blir fullt av takk ved å ta imot.

3. HVORDAN MEDITERER VI ?

Som en begynnende øvelse i meditasjon kan denne ganske enkle formen være en hjelper:

1. "Gå inn i ditt kammer og lukk din dør."

Vi prøver å finne en tid og et sted hvor vi ikke blir forstyrret. Den tidlige morgen er best. Et kors, et bilde, et lys kan være en hjelp til samling av sinnet.

2. Vi ber en kort bønn om å få et samlet sinn, og om å bli oppmerksomme på Herrens nærvær.
3. Vi sitter oppreist og avspent, blir årvåkent mottakende.

4. Vi leser gjerne bibelordet høyt flere ganger.

Man lar det synke ned i sinnet, hviler med det. Man lytter til det, tar imot det, bekrefter det i sitt indre. Er det et bilde eller en situasjon, så prøv å gjøre den levende for deg selv ved å 'se' den, 'se' hvordan Jesus opptrer, 'høre' stemmen. Du blir tilstede i den bibelske situasjon.

5. Til slutt takker vi for stunden, og prøver å se hvordan det vi fikk i meditasjonen skal anvendes på meg, på min dag, mine forhold. Man tar kanskje en beslutning, og viljen tennes til handling.

4. TEKSTER.

Velg tekster som du kjenner vil være med på å bygge deg opp.

For eksempel:

- En etter en av Bergprekenens saligprisninger.
- Hver av Fadervårs bønner.
- Johannesevangeliets tekster er særlig egnet for meditasjon, f.eks.:
- 'La ikke eders hjerter uroes. Tro på Gud og tro på meg.'
- 'Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke som verden gir, gir jeg dere.'
- 'Far, jeg vil at hvor jeg er, der skal også de som du har gitt meg være hos meg, forat de skal se min herlighet, som du har gitt meg.'

5. RAD.

Det som i begynnelsen kan synes et vanskelig strev, hvor en må overvinne seg selv for å komme igang, blir etterhvert et økende behov, ja, en stadig større velsignelse. Det er godt om en kan ta meditasjonen umiddelbart etter at en har stått opp. Vent med telefonen, les ikke avisen først. Det er godt å ha tid nok. Avgjørende er den daglige faste rytme.

Vi kan kanskje forenkle vår tilværelse. Også i vår tid kan vi gi det indre liv mulighet.

FOR VERDENS LIV !

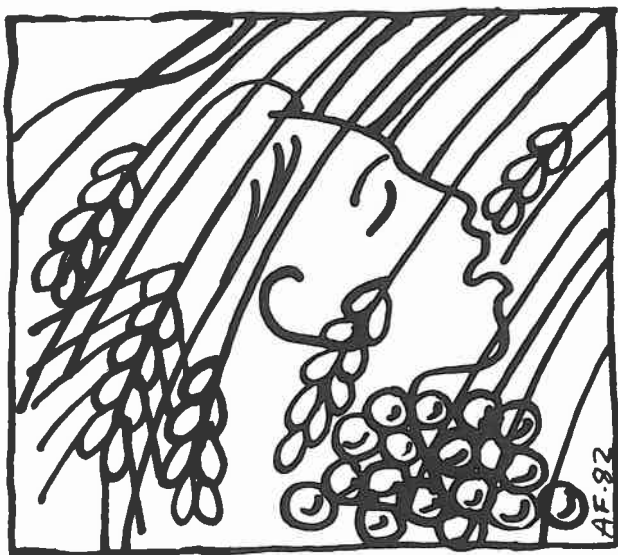
Schmemanns bok anmeldt av Karen Sidsel Solberg

"Människan är det hon äter." - Genom att slå fast detta trodde den tyske materialistiske filosofen Feuerbach, att han hade gjort slut på alla 'idealistiska' spekulationer om den mänskliga naturen. Men i själva verket gav han, utan att veta det, uttryck åt mänsklighetens mest religiösa ide. Ty långt före Feuerbach gav Bibeln samma definition av begreppet människa.

I den bibliska skapelsesberättelsen framställs människan först och främst som en hungrig varelse, och hela världen som hennes föda. Enligt författaren till 1. Moseboken är det bara befallningarna att föröka sig och att råda över jorden, som kommer före Guds uppmaning till människan att livnära sig av jorden.

'Se, jag giver eder alla fröbärande örter... och alla träd med fröbärande trädfukt; detta skolen I hava till föda (1. Mos. 1,29).'

Människan måste äta för att leva; hon måste ta upp världen i sin kropp och förvandla den till sig själv, till kött och blod. Hon är sannerligen det hon äter, och hela världen framställs som ett alltomfattande festbord för människan. Och denna festmåltid förblir genom hela Bibeln den centrala bilden av livet, livet vid dess skapelse och dess fullbordan: 'I skolen få äta och dricka vid mitt bord i mitt rike' (Luk. 22,30)."

Slik begynner Alexander Schmemann, ortodoks prest og professor, sin lille bok som i svensk utgave har fått tittelen "För världens liv". Bibelen begynner med mennesket som et hungrig vesen - med mennesket som er hva det eter. Likevel er perspektivet i Bibelen annerledes enn hos Feuerbach, sier Schmemann. For Feuerbach var det å ete kun en kroppsfunksjon. Men en slik oppfatning har han til felles med den type religiøs tenkning som deler virkeligheten i noe åndelig KONTRA materielt, sakralt KONTRA profant, overnaturlig KONTRA naturlig. Denne motsetning er fjern fra Bibelens tenkning. Vi siterer igjen Schmemann:

"I Bibeln är maten, som människan äter, och den värld som hon måste ta del av för att leva, given henne av Gud, och given till gemenskap, KOMMUNION MED Gud. Världen som människans föda är inte något 'materiellt', begrensat till kroppens funktioner, inte något skilt från och motsatt de specifikt 'andliga' funktioner som förbinder människan med Gud. Allt som existerar är Guds gåva till människan, och allt detta existerar för att göra Gud känd för människan, för att göra människans liv till gemenskap, kommunion med Gud. Människan är en hungrig varelse. Men hon hungrar efter Gud. Bakom all hunger i vårt liv står Gud. Allt begär är ytterst ett begär efter honom. Visserligen är människan inte den enda hungriga varelsen. Allt som finns lever genom att 'förtära'. Hela skapelsen är beroende av föda. Men människans unika ställning i universum består i att endast hon skall välsigna Gud för den mat och det liv hon mottar från Honom. Endast hon skall svara på Guds välsignelse med en välsignelse."

Den bibelske syndefallsberetning setter igjen maten i sentrum, sier Schemann videre. Mennesket åt av den forbudte frukt - den frukt som ikke var gitt som gave - som derfor heller ikke var velsignet av Gud - som derfor ikke ga fellesskap med Gud. Den er blitt symbol på en verden som elsker for sin egen skyld, som kun vender seg mot seg selv, og som ikke åpner seg mot Gud for å velsigne.

I den falne verden vet ikke mennesket lenger at det å puste kan bety fellesskap med Gud, at det å spise kan være å ta imot livet av Gud. Syndefallet betyr ikke at mennesket satte verden foran Gud - forskjøv balansen mellom det åndelige og det materielle. Nei, det betyr at mennesket gjorde verden til noe MATERIELT. Isteden skulle vi ha forvandlet den til liv i Gud, fylt med ånd og mening.

Til denne verden kom Kristus. Og i denne verden ble han forkastet.

"Han var det fulländade uttrycket för livet såsom Gud avsåg det. Världens splittrade liv samlades ihop och förändades i Hans liv; Han var världens hjärtslag, och världen dödade honom. Men genom det mordet dog världen själv."

Vi lever i en dødsdømt verden. Det er en sannhet som ikke skal tilsmykket. Døden er en fiende. Den betyr slutten. Men Kristus har forvandlet døden til seier - til oppstandelse - til en ny begynnelse. Derfor er kristendommen også en forkynnelse om glede.

Kirken er porten inn i Kristi oppstandelsesliv - inn i gleden. Schemann kaller nattverden gledens sakrament - eukaristien (takksigelse). Han viser hvordan hele gudstjenesten (han tenker da selvsagt spesielt på den ortodokse gudstjeneste) er en veg inn i 'Gudsrikets dimensjon'. Gjennom gudstjenesten blir hele skapning ført tilbake til fellesskap med Gud - til kommunion med Gud. Først må vi bryte opp fra det som binder oss til denne verden. Det gjør vi konkret ved å begi oss i veg til gudstjeneste. Det betyr ikke å flykte.

"Det är inte en flykt från världen. Det är snarare så, att vi nått fram till en gynnsam position, från vilken vi kan se djupare inn i världens verklighet."

I gudstjenesten blir brød og vin bragt fram til alteret. Gjennom brødet og vinen gir vi verden og oss selv tilbake til Gud. Men vi gjør det i Kristus - fordi han allerede har ofret det som skal ofres.

"Varje gång kommer vi till slutmålet för alla offer, för alla offergåvor, för all eukaristi, därför att det varje gång uppenbaras för oss att Kristus har OFFRAT alt, som existerar, och att han och allt, som existerar, har offrats i hans offer av sig själv. Vi innesluts i Kristi eukaristi, och Kristus är vår eukaristi."

Eukaristi er menneskets tilstand for Guds trone. Det er menneskets eneste fullstendige og virkelige svar på Guds skapelse og frelse. Men dette mennesket som står for Guds trone, er Kristus.

"Endast i honom blev allt det, som Gud hade gett människan, fullkomnat och fört tillbaka till himlen. Han ensam är det fullkomliga eukaristiska väsendet. Han är världens eukaristi. I och genom denna eukaristi blev hela skapelsen vad den alltid varit avsedd att vara och ändå misslyckades med att vara."

I Kristus kan vi bryte ut i den evige lovprisning: 'Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet.'

Så får vi sitte til bords i Guds rikes påskemåltid. Vi har bragt vår mat, oss selv, verden fram for Gud i Kristus. Nå gis alt dette tilbake til oss som det nye livets gave - som mat.

"Och eftersom Gud har skapat världen som mat åt oss och har gett oss mat som medel till gemenskap med honom, som liv i honom - är den nya maten i det nya liv, som vi mottar från Gud i hans rike, Kristus själv. Han är vårt bröd - eftersom all vår hunger från förste början var en hunger efter honom och allt vårt bröd bara var en symbol för honom, en symbol som måste bli verklighet."

Når vi nå tar imot brødet, vet vi at i Kristus er alt liv løftet opp og blitt fylt med han. Det er blitt gjort til det som det var ment å skulle være: Fellesskap med Gud.

Fra dette forklarelsens berg som gudstjenesten er, vender vi tilbake til verden.

"Vi får inte stanna på Tabors berg, fastän vi vet, att det är gott för oss att vara där. Vi sänds tillbaka. Men nu - 'vi har sett det sanna Ljuset, vi har mottagit den himmelske Anden.' Och det är som vittnen för detta Ljus, som Andens vittnen, som vi måste 'gå vidare' och påbörja Kyrkans aldrig avslutade mission. Eukaristin var resans MÅL, tidens mål. Men nu är den åter BEGYNNELSEN, och det som var omöjligt uppenbaras nu för oss som möjligt. Världens tid har blivit Kyrkans tid, frälsningens tid och återlösningens tid.

I det neste avsnittet i boken fører Schmemann oss inn i tiden og viser hvordan Kristus har fylt den og frelst den. Kirkeåret med dets høytider er et vitnesbyrd om at Gud har noe med tiden å gjøre - at han selv har gått inn i den og bringer den fram mot fullendelsen. Schmemann uttaler følgende i forbindelse med kirkeårets høytider og deres forbindelse med vårt liv i verden:

"Om kristendom vore ren mystik, ren eskatologi, skulle det inte behövas några helger eller högtider. Den heliga själen skulle hålla sin hemliga högtid skild från världen i samma mån som den kunne frigjöra sig från tiden. Men glädjen gavs till kyrkan för världens skull, för att kyrkans skulle vittna om den och omforma världen genom glädje."

Det er denne Guds glede som blir sluttordet i Schmemanns bok. Vi lar den også bli sluttordet i denne artikkel:

"En kristen är en människa, som vart hon ser, överallt finner Kristus och fröjdas i Honom. Den glädjen förvandler alla hennes mänskliga planer och program, hennes beslut och företag. Den gör hela hennes sänding till sakrament för världens återvändande till Honom, som är världens Liv.

ØKO - FOLK OG JESUS - FOLK

av Øystein Falck - Hansen

Historien er et stort og lanøt spill av reaksjoner og motreaksjoner. Ikke på Hegel's dialektiske vis, der tese og antitese går opp i den høyere enheten syntese. Men som et spill mellom poler og motpoler, blant grøftemenneskene og deres interesse-motsetninger. Mellom djevelen og Gud, mellom demøner og engler, mellom fiende og venn.

I slutten av 60-åra og begynnelsen av 70-åra var vi vitne til en gigantisk reaksjon på det etablerte samfunn med sin bourgeoise-aktige middelklasse. Noen kalte det for ungdomsopprøret, andre betegnede det som hippiebevegelsen. Guds mottrekk i denne situasjonen var at han lot Jesusvekkelsen svepe over det landskapet hippiebølgen hadde inntatt. Født av den Hellige Ånd blant ungdomsopprørere og 'drop-outs', - videreført i den samme Ånd blant de samme folk.

Nå har hippiebevegelsen lagt seg og Jesusvekkelsen er over. Men historien fortsetter, understrømninger går videre, og de samme menneskene lever fortsatt.

Det som forenet ungdomsopprørerne i begynnelsen var motstanden mot Viet Nam-krigen og kampen for 'peace' - kjennetegnet bl.a. ved deres store fredsdemonstrasjoner. Selv om det første ungdomsopprøret har gått seg, så vil jeg hevde at det allikevel er blitt videreført. Den felles fiende er ikke lenger de utenrikske spørsmål, men de sittende regjeringers politikk overfor naturen og energisituasjonen. Kampen mot atomkraftverkene er nærmest blitt den forenende faktor for økoforkiemperne som Viet Nam var det for hippiebevegelsen. Men 'øko-folket' består nå ikke bare lenger av outrerte eller militante grupper, men har etter hvert fått en bredere basis i folket enn som så.

De første Jesus-folka delte i store trekk ungdomsopprørernes syn på det etablerte samfunn, men ville ikke ta i bruk de samme virkemidler i kampen mot det, og tok sterk avstand fra hippienes rusmiddelbruk og seksualetikk. Likhetstrekkene fantes mellom de to grupperingene på den måten at de begge var sub-kulturer i utgangspunktet (dvs. undergrunnskulturer). Men forskjellene var klare, og Jesusbevegelsen ble Guds motreaksjon for å nå en fortapt hippieverden.

Nå er mitt håp og min bønn at Gud vil oppreise et nytt Jesus-folk blant økologister og naturelskere. Et Jesus-folk som er Guds mottrekk både til det bestående samfunns 'naturfjernpolitikk' og et mottrekk til økofolket. Et mottrekk til øko-folket på den måten at de ikke gjør livsstilen til hele livsinnholdet, og tar avstand fra det nan-teistiske tilsnitt som ENDEL av øko-bevegelsen har fått ved å 'guddommeliggjøre' naturen. Hvilke virkemidler vi skal ta i bruk, kan også diskuteres.

Men vi deler også MANGE likhetstrekk. Vi som kristne må også kjempe for det som er igjen av 'ikke-menneske-ødelagt' natur i dag. Med hvert bein i vår kropp, med all vår vilje og livspraksis. At vi i praksis kan oppvise for det bestående samfunn og det nye øko-folket et liv som er annerledes, et liv som er i pakt både med naturen og Han som skapte naturen. I vår livsstil og ut fra det livsinnhold Gud har gitt oss.

Og at vi på den måten kan bli et Guds redskap for å nå øko-folket med evangeliet, og dermed også en sann og skjønn forståelse av Gud og hans skapte virkelighet. Ikke at vi skal lage oss et naturvennlig mønster FOR å nå dem, men fordi vi tilhører Skaperen skulle dette være den naturlige ting i verden for oss.

Det som er så sørgelig synd er at vi kristne så ofte er blitt 'etterpålterere', hvis samvittighet vekkes til live av kollektive rop fra visse strømninger i vårt samfunn, isteden for at den skulle vekkes av Guds absolutter fra Bibelen. Slik har vi mange ganger blitt ekko av vår samtid, isteden for å ha det evighetsstemplede innhold i våre liv, slik Skaperen har villet gi oss det.

Selvfølgelig kan og vil Gud bruke disse rop som oppvekkere for oss. Men egentlig skulle det ikke vært nødvendig. Jesus sa: 'Om dere tier, så vil stenene rope'. Vi kristne har tiet så altfor lenge nå. . . og nå roper stenene. . .

Års- melding 1981

Det andre arbeidsåret i bevegelsen "Samling om skaperverket" har vært preget av jevn virksomhet. Endel av denne virksomheten går fram av årsmeldinga, men det er umulig å få med alt som skjer, fordi mye av arbeidet er basert på innsats fra enkeltpersoner og grupper utover landet. Det foregår derfor en god del mer arbeid på grunnplanet enn vi får melding om sentralt. Vi har da også lagt vekt på at det hele skal fungere mest mulig desentralisert, slik at sekretariatet ikke blir overbelastet, og lokale krefter blir ebgasjert. I denne sammenheng er det viktig å understreke at alt arbeid som gjøres i bevegelsens navn, må ha sin basis i Oppropet.

1. STØTTEMEDLEMMER.

Antall støttemedlemmer pr. 1.1.81 var 274. Tallet har i løpet av året økt med 185 til 459.

Støttemedlemsskap varer ett år fra innbetalingsdato. Det er ca. 40 stykker som ikke har fornyet sitt støttemedlemskap i 1981, og er derfor trukket fra i tallet ovenfor.

Støttemedlemmene gir i alt vesentlig det økonomiske grunnlaget for bevegelsens arbeid. Som direkte 'betaling' for innsatsen får de tilsendt de småskrifter og informasjonsbulletiner vi sender ut; men det vil også gå fram av regnskapet nedenfor at støttebeløpene skaper grunnlag for en informasjonsvirksomhet som går langt videre enn dette. Det er viktig å ha klart for seg at støttemedlemmene på denne måten er med på å utbre den kristne naturforståelse i vide kretser.

2. REGNSKAP / ØKONOMI.

Slik ser regnskapet ut for 1981:

INNTEKTER:

Overført fra 1980.	kr.	2 763.57
Gaver.	"	25 137.10
Inntekter ved kurs	"	19 681.20
Diverse.	"	3 398.86
Sum	kr.	<u>50 980.73</u>

UTGIFTER:

Utgifter ved kurs og trykking.	kr.	28 359.49
Utgifter ved reiser/ porto	"	17 569.45
Sum	kr.	<u>45 928.94</u>

INNTEKTER. . . . . kr. 50 980.73

UTGIFTER . . . . . " 45 928.94

Samla overskudd 80/81 kr. 5 051.79

Øverskudd 1980 . . . . . " 2 763.57

Øverskudd 1981 . . . . . kr. 2 288.22

3. LOKALKONTAKTER OG -GRUPPER.

En rekke lokalkontakter og lokalgrupper har vært i funksjon i løpet av året. Vi viser til ajourført liste over disse.

Det vil føre for langt å gå nøye inn på alt det som har skjedd på det lokale plan i året 1981. Vi tar med disse punktene:

a) Studiegrupper.

De fleste nye grupper starter med et studiearbeid - enten over artikler i et Småskrift, eller f. eks. over den svenske boka "Jorden är Herrens". Etter en tid vil gruppene ofte orientere seg mot ett eller flere konkrete prosjekter. Av slike prosjekter har vi dette året hatt følgende:

b) Temagudstjenester.

Trondheimsgruppa har stått for 2 temagudstjenester - i Fannrem og Kvikne/Hedmark. Disse tiltak har ført til et videre arbeid med innhold og utbredelse av temagudstjenester; et arbeid som vil resultere i utgivelse av et småskrift tidlig på nyåret.

c) Slora-kurset.

Kurset fant sted på Slora leirsted ved Ski 27. februar - 4. mars på initiativ av Oslo-gruppa. Det møtte over 50 deltakere, og i tillegg var en rekke foredragsholdere engasjert. Det var inspirerende å treffe så mange aktive mennesker på en gang, og vi er sikre på at kurset betød et langt skritt framover for "Samling om skaperverket".

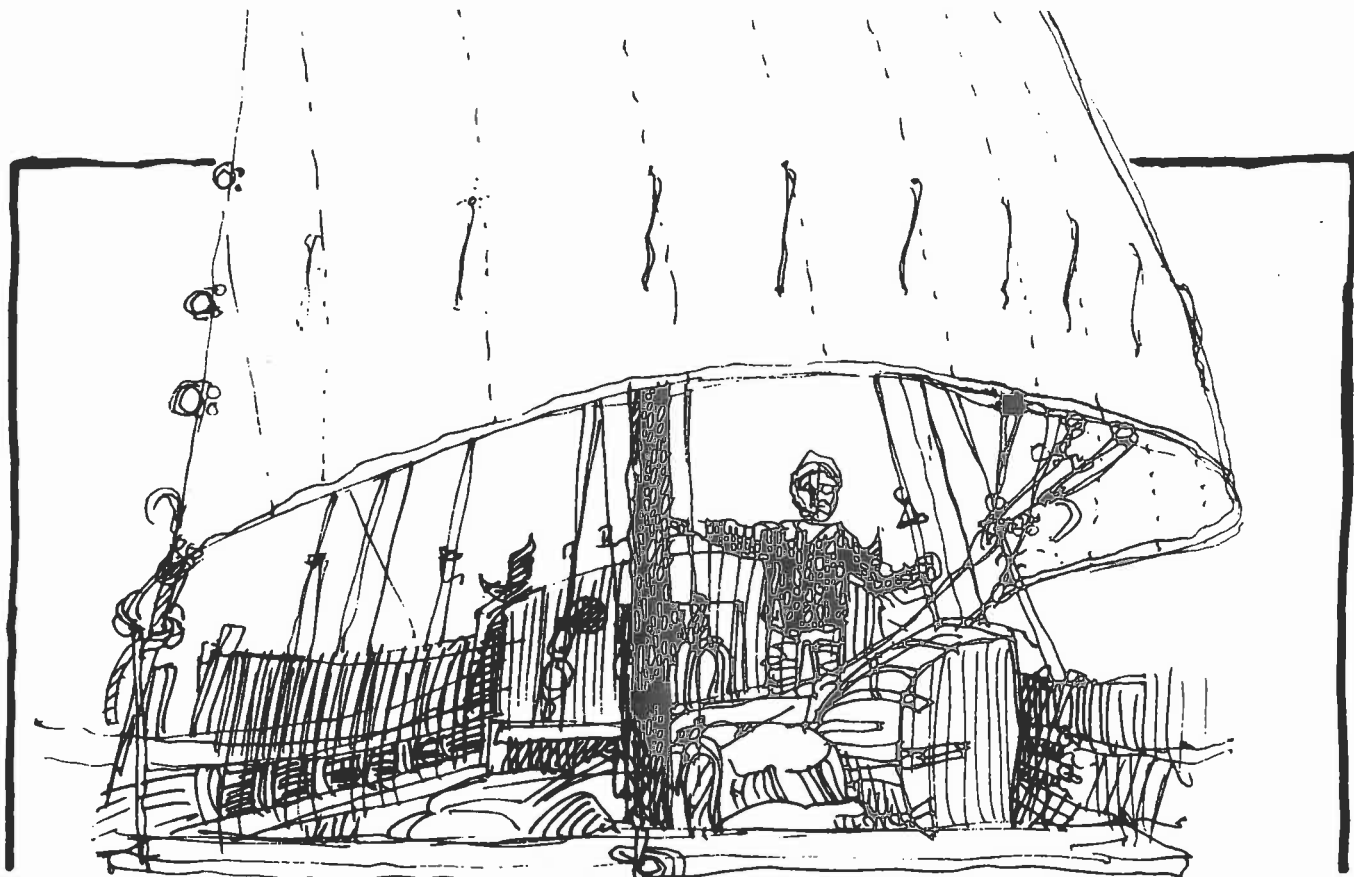
Under kurset ble i tillegg til fellesforedrag arbeidet i fem ulike grupper. Temaene var følgende:
Kosthold - Kristen naturforståelse - Friluftsliv - Jordbruk - Pedagogikk.

d) Innerdalsvandringen.

Trondheimsgruppa sto også som arrangør av Innerdalsvandringen 81, som hadde som tema: "Med øret mot jorden". Vandringen fant sted 17. - 19. juli med en gruppe på 20 deltakere fra forskjellige kanter av landet. Med alle sanser åpne levde de i og med Innerdalen og dens skjebne, og opplevde hvordan makt kan brukes til å drepe liv isteden for å verne mangfoldet i skaperverket.

e) Radioprogram om SOS.

Under Innerdalsvandringen ble det tatt opp et radioprogram som ble sendt i NRK 13. august. Ansvarlige for programmet var Ottar Løvik og Hans Eivind Riise, og programmet ble godt mottatt i vide kretser.

4. ANDRE TILTAK.

a) Seilkurs 27. juni - 4. juli. Dette kurset ble arrangert av "Samling om skaperverket" i samarbeid med Fosen Folkehøgskole. Fembøringen Munin førte oss rundt Frøya denne gangen, og en av deltakerne skriver:

"Frøya, Hitra og Storfosna var ikke lenger fjerne ord fra geografien på skolen, men steder vi fikk se fra sjøen og kjenne under oss om natten. Tang fra fjæra og spiselige planter inngikk i vår meny og vår nære kontakt med skaperverket. Mye av "samlingen om skaperverket" skjedde i det praktiske, det opplevde. Noe skjedde også i ord, tanker, sang, bønn - helst på stranden eller ved en varde om kvelden. - Det ble en fabelaktig, intens og ekte uke i direkte møte med skaperverket, med hverandre og med naturens og vindens utfordringer."

b) Informasjonsvirksomhet.

Foruten den daglige informasjon som går ut fra sekretariatet, har vi i løpet av året hatt en god del artikkelstoff i avisene og i menighetsbladene. Enkelte menighetsblad har utgitt tema-

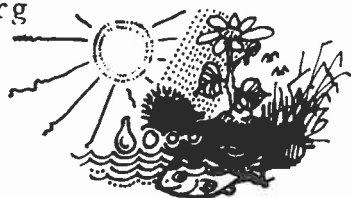
nummer om skaperverket - et eksempel til etterfølgelse for andre. Ellers kan vi nevne at to av bispedømme-årbøkene (Borg og Stavanger) har hatt artikler om Samling om skaperverket.

Ellers regner vi med at det skjer mye mann-til-mann-informasjon i vår sammenheng. Denne virksomheten er vanskelig å registrere på annen måte enn at vi merker at bevegelsen blir bedre kjent i stadig flere kretser - og det er vel først og fremst denne form for informasjon som har sjanse til å slå rot og skape engasjement hos enkeltmennesker.

c) Kontakter.

Vi har i løpet av året bygd opp et ganske stort nett av kontakter med ulike grupper rundt i landet (og i utlandet). Her kan vi nevne konfirmant- og speidergrupper, Unge Voksne-grupper, Skolelags- og Studenterbevegelsen, Seljordkonferansen, Kirkerådet, Den svenske miljøbevegelsen "Jorden är Herrens", menighetsarbeid og naturverngrupper. Mange av de kristne folkehøgskolene har vist interesse for det stoffet vi har å bringe.

- d) Sekretærens reisevirksomhet.
- 14.01 Foredrag Fosen Folkehøgskole, Rissa
  - 28.01 Temagudstjeneste Fannrem, Orkdal
  - 30-31.01 Seminar Den Samiske FHS, Karasjok
  - 02-03.01 Seminar Øytun FHS, Alta
  - 11.02 Møte i Trondheimsgruppa
  - 27.02-04.03 Slora-kurset
  - 20.03 Foredrag Sagavoll FHS, Gvarv
  - 23.03 Møte i styringsgruppa, Hager, Reinsvoll
  - 02.05 Møte på Granum, Fluberg
  - 05.05 Foredrag Valdres FHS, Leira
  - 07.05 Foredrag Sunnfjord FHS, Førde
  - 08.05 Foredrag Nordfjord FHS, Vereide
  - 08.05 Møte i Olden, Nordfjord
  - 10.05 Foredrag Volda Lærarskole
  - 11.05 Møte i Ulsteinvik
  - 24.05 Møte i Oslo-gruppa, Slora leirsted
  - 24.05 Møte i Nordstrand menighet
  - 29.05 Møte i Trondheimsgruppa
  - 12-13.06 Konfirmantleir, Meråker
  - 27.06-04.07 Seilkurset
  - 17.-19.07 Innerdalsvandringen
  - 23-24.07 Møte i styringsgruppa, Totenåsen
  - 27.07-01.08 Seljordkonferansen
  - 19.09 Foredrag Torshus FHS, Fannrem
  - 25-27.09 Weekend i Stud.forbundets venner, Mjuklia, Berkåk
  - 02.10 Møte i Småskrift-komité, Oslo
  - 09-10.10 Møte i kom. for temagudstjenester/Møte i styringsgruppa, Øyer
  - 14.10 Møte i Trondheimsgruppa
  - 17.10 Seminar Club 3, Trondheim
  - 21.11 Foredrag/film Rønningen FHS, Oslo
  - 23-24.11 Seminar Haugetun FHS, Greåker
  - 24.11 Møte i Eik kr. skolelag, Tønsberg

MELDINGER

Ny struktur

Etter to års oppbyggingsstid går nå (febr. 82) Samling om skaperverket over i en ny fase. Sekretariatet flyttes til Moi ved Flekkefjord, hvor en gruppe lærere ved Lundheim Folkehøgskole vil ta seg av den daglige administrasjon.

Det er gledelig at disse vil ta på seg dette arbeidet på frivillig basis, midt oppe i en arbeidssituasjon som kan være stri nok fra før. Det vitner om glød og engasjement for bevegelsens idéer og arbeid - og vi takker hjertelig for den innsatsvilje de viser!

Samtidig tar vi et nytt skritt på veien mot økt desentralisering av virksomheten. En rekke personer rundt i landet har sagt seg villig til å påta seg ansvar innenfor klart definerte områder av arbeidet, og denne utviklingen regner vi med vil fortsette. Dette vil i praksis bety at sekretariatet har en rekke 'konsulenter' og lokalkontakter utover landet, og videresender forespørsler innenfor de ulike feltene til disse ansvarlige. Dette systemet gir bedre arbeidsfordeling og geografisk spredning, samtidig som vi får utnyttet det personlige initiativ hos en rekke 'ressurspersoner'. - Slik vil vi gjerne slå et slag for at mange av våre støttemedlemmer går inn i de oppgaver som måtte være naturlig for dem - på basis av Oppropet.

På de måter som her er nevnt, opprettholder vi en 'flat' organisasjonsmessig struktur i arbeidet, uten økende press på sentralledet. Så håper vi at det skal lykkes å bygge denne strukturen videre ut, uten at det resulterer i manglende oversikt og sammenheng.

Sommerens Samlinger 1982

Nå kan vi gi de første opplysninger om sommerens kurs og samlinger innen bevegelsen. De datoene vi oppgir her er 'veiledende' - og vil kunne justeres noe under detaljplanleggingen. Interesserte bør allerede nå merke seg tidspunktene og snakke med andre om kursene. La oss samles til sommeren og drøfte vårt kristne ansvar for skaperverket - i et stimulerende miljø !

For nærmere opplysninger, kontakt direkte den som står oppført som ansvarlig for det enkelte kurs.

KURS 1: RØVÆR 19. - 25. juni.

Røvær er et lite, men allsidig kystmiljø utenfor Haugesund. Vi vil 'utforske' stedets natur- og kultur-verdier, og dette vil foregå i samarbeid med lokalbefolkningen. Fiske- og seilturer er inkludert i programmet.

ANSVARLIG: Knut Sellevold
4130 Hjelmeland

(i samarbeid med Lundheim-gruppa og Anders Færevåg, Røvær).

Det er lagt opp til at familier med barn skal kunne være med.

PÅMELDINGSFRIST: 1. juni.

KURS 2: BREHEIMEN 20. - 25. juli.

Kurset blir en kombinasjon av fjellvandring, brevandring og studieopplegg. Samlingen om skaperverket vil stå sentralt, med drøftinger av vårt forvalteransvar

generelt, og spesielt i tilknytning til vasskraftutbyggingen i området. Turen starter på Strynefjellet og går via Styggevasshytta til Erdal i Oppstryn.

ANSVARLIG: Marie-Johanne Folven
6892 Hjelledalen

PÅMELDINGSFRIST: 1. juli.

KURS 3: DUGNAD PÅ HAGER
26. - 31. juli.

Hager er et lite senter som er inne i en interessant utvikling. De to jentene som driver gården, har startet opp i den riktige enden - med å bygge kapell på høyloftet på låven, og er nå i ferd med å bygge ut en viss internatkapasitet. Tegningene av sauefjøsset er klare, og planene vil bli påbegynt til sommeren.

På et slikt sted er det nok å ta fatt på for dem som vil prøve et meningsfylt fysisk arbeid sammen med likesinnede. Men det er ikke bare en arbeidsleir; det vil bli god anledning til samvær om det vi tror på - med drøftinger og gudstjenesteliv.

ANSVARLIG: Karen Sidsel Solberg
Hager
2840 Reinsvoll.

PÅMELDING innen 1. juli.

KURS 4: ALTA 1. - 8. august.

Alta-gruppa legger opp til et aktuelt og interessant kurstilbud med følgende innhold:

Søndag 1. aug.: Samling av tilreisende, Øytun Folkehøgskole, Alta.

Mandag 2.8.: Buss til Midtstua, fottur til hytte ved Orros.
Temaer: 1. Det evangeliske fundament for naturforvaltning.
2. Kristen naturforståelse opp gjennom historien.

Tirsdag 3.8.: Fotturen starter (med telt) via Sautso til Gåi'dnesvuobme (ca.)

Onsdag 4.8.: til midt på Vir'dne-
javri

Torsdag 5.8.: til utløpet av Ladnet-
javri (eller lenger)

Freitag 6.8.: til Masi; mulig å
bruke elvebåt for barn m.fl.

Underveis:

- Orienteringer om vassdrøvsnatu-
ren og om utbyggingsplanene,
- samtalegrupper om innlednings-
foredragene, om neturetikk og
konsekvenser, om å lyde Gud mer
enn mennesker (øvrigheten), Bi-
belstudium og bønn.

Lørdag 7.8.: Bli kjent med bygda
Masi.

Foredrag: Samisk naturforståelse.

Søndag 8.8.: Temagudstjeneste (?)
i Masi Kirke.

Avslutning. Kveldsbuss til Alta.

Mulig å overnatte på Øytun.

Mandag 9.8.: Avreise fra Alta.

ANSVARLIG: Dag T. Elgvin
Øytun Folkehøgskole
9500 Alta

(i samarbeid med Alta-gruppa).

Deltakerantall: Maks. 25.

Mulig å ta med familie.

PÅMELDING innen 15. mai.

VELKOMMEN TIL KURS
OG SAMLINGER SOM-
MAREN 1982!

HVA SKJER I DEN SVENSKKE KRISTNE MILJØBEVEGELSE ?

Det skjer mye, og vi skal komme til
bake til dette ved en senere anled-
ning. Denne gang slår vi til med et
tilbud for dem som er interessert i
jordbrukskollektiver og alternativ
dyrkning, og sakser fra

Alternativt lantbruk och kristna jord-
brukskollektiv blir ett av ämnena i en
konferens om fred och miljö, som hålls i
Motala 16 - 18 april. Huvudtalare är
Harry Månus och bland övriga ämnen
märks Teknik och samhällsutveckling
samt Helande miljö. Information kan fås
av Claes Brandén, tel. 0494/211 06.

NYTT LIV

NARNIA - PLAKATEN

Gjennom søsken på Fredens Bolig er
det blitt trykt opp en skjønn og
illustrerende plakat om det som
ligger oss alle på hjertet - Guds
skaperverk.

Motivet er hentet fra den første
boka i Narnia-serien, av C.S. Lewis.
Serien er en av barnelitteraturens
store klassikere. Bøkene er meget
fantasifullt og godt skrevet. Tra-
disjonelt sett er Jesus i kristen
kunst framstilt som lammet. Her
bruker Lewis bildet på Jesus som
løven av Juda. Lammet i løven,
løven i lammet. Den Mektige milde,
den syngende skaper, den endelige
befrier.

Plakaten er et bilde av en appli-
kasjon, og bilde-originalen er la-
get av Anne Kirstin Falck-Hansen.
Som dere ser av vedlegg til små-
skriftet, er det også postkort av
motivet.

Det er også postkort av Fransiscus,
som fortsatt er et forbilde for
oss som vil leve et enkelt liv i
Jesu spor, i kamp for rettferdig-
het og i kjærlighet til alt Gud
har skapt.

Bestill fra: Guds Fred-varer,
Postboks 54,
1350 Lommedalen.

.. HANDLINGSPROGRAM ..

FOR "SAMLING OM SKAPERVERKET",

VEDTATT PÅ RÅDSMØTE PÅ FOSEN FOLKEHØGSKOLE 30. JULI 1980.

1) SPRE OPPROPET.

Vi fortsetter spredningen av oppropet, som er grunnlaget for bevegelsen.

Det kan skje ved:

a) UTSENDELSE TIL MENIGHETS- OG ORGANISASJONSBLAD ETC:

Det er fint om støttepersoner kan ta kontakt med bladnemnd/redaktør - og i form av intervju o.l. gi stoffet den lokale tilknytning som gjør det ekstra lesverdig.

b) ANNONSERING.

Vi annonserer når vi har konkrete ting å vise til; f.eks. småskrifter som vi gir ut, kurs som arrangeres osv.

c) RUNDBREV.

Vil du utfordre enkeltpersoner om å støtte "samlingen", send deres navn/adresse til sekretariatet, som formidler brev med utfordring fra deg.

2) SPRE TRYKKSAKER.

a) SMÅSKRIFTER.

Vi vil gi ut en serie med småskrifter, enten alene eller i samarbeid med andre.

b) LITTERATURLISTER ETC.

Det vil bli aktuelt å utarbeide lister over litteratur/artikler som har tilknytning til vårt emne.

3) GRUPPEVIRKSOMHET.

Bevegelsen vil i høy grad basere seg på virksomheten i arbeidsgrupper rundt i landet. Disse gruppene tar opp spesielle temaer - eller driver kontaktvirksomhet overfor andre grupper og bevegelser som driver et liknende arbeid.

Gruppenes arbeid bør komme hele "samlingen" til gode, f.eks. ved at de gir ut temanr. av småskriftene.

4) DELTA I MØTER OG SAMLINGER.

Det kommer forespørsler om å delta i møter og menighetssamlinger for å vekke til ansvar for skaperverket. Vi ønsker oss en liste over personer vi kan henvende oss til i denne sammenheng - og vi ber deg frimodig om å melde fra dersom du har mulighet for å gjøre en innsats på området.

5) TA SAMFUNNSANSVAR.

a) Det er klart at vi som forvaltere av Guds skaperverk har et ansvar for samfunnsutviklingen, enten vi er politikere eller ei. Når det gjelder konkrete naturvernsaker o.l., bør vi arbeide innenfor bestående partier/organisasjoner/aksjoner - der hvor den enkelte tror det gagnar mest. SAMLING OM SKAPERVERKET skal ikke bli noen ny naturvernorganisasjon, men vil gjerne stimulere til økt oppslutning om det som er i gang.

b) Det vil bli aktuelt å komme med innlegg i tidens debatt - gjennom avisartikler eller på annen måte. Siden vi sannsynligvis ikke har noen entydig felles holdning til konkrete politiske spørsmål, gjør vi vel rett i - i våre uttalelser - å begrense oss til det som bør være "vårt" område, nemlig å

1. vekke til forvalteransvar

2. hevde naturens verdi og rettigheter.

Offentlige uttalelser fra enkeltpersoner eller grupper på vegne av "samlingen", skal gå igjennom styringsgruppen.

INSPIRASJONEN TIL VIDERE HANDLING LIGGER I BØNNEN:

"HERRE, LÆR OSS Å TA VARE PÅ DITT SKAPERVERK !"

SAMLING OM SKAPERVERKET

SÅRYRINGSGRUPPA

- Tor Grønvik, Hurdal Verk Folkehøgskole, 2090 Hurdal
Tlf. 02-98 71 08
- Hans Eivind Riise, Myrerskogveien 52 B, Oslo 4
Tlf. 02-57 85 45
- Karen Sidsel Solberg, Hager, 2840 Reinsvoll
Tlf. 061-92 204

LOKALE GRUPPER

- Alta-gruppa Sverre Aa4vik
Oytun Folkehøgskole 9500 Alta
- Moi-gruppa Karin Kristiansen
Lundheim Folkehøgskole 4460 Moi
- Oslo-gruppa Ingunn Bøe
Borgenveien 14 B 3 Oslo 3
- Trondheims-gruppa Kristin Kinca
Valøyveien 4 7000 Trondheim
- Volda-gruppa Opplysninger hos:
Kirsti Hanssen
Engesetveien 32 6100 Volda
- Ås-gruppa Aud-kari Isane
Boks 144 1432 Ås-NLH

LOKALKONTAKTER

- Østfold Hilde Pedersen
Haugetun Folkehøgskole 1720 Greåker
- Vestfold Marit Virik
Kongensgt. 21 3200 Sandefjord
- Kristiansand Berit Fossdal
Larserskolén el. Bragesv. 14, 4600 Kr. sand
- Ryfylke Knut Sellevold 4130 Hjelmeland
- Sogn Øystein Falck-Hansen
Øhnstad 5745 Aurland
- Nordfjord Marie-Johanne Følven 6892 Hjelledalen
- Kvikne/Hedmark Jorunn Scherer 2592 Kvikne

SEKRETARIAT

SAMLING OM SKAPERVERKET

Karin Kristiansen
Lundheim 4460 Moi.